

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

Vzdělávání příslušníků Celní správy ČR
(v oblasti sebeobrany, taktiky a střelby)
BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí práce:

PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.

Vypracoval:

Petr Novák

Brno 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Vzdělávání příslušníků Celní správy České republiky“ zpracoval samostatně a použil jsem literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této bakalářské práce.

Elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné.

Brno 24. 3. 2012

.....
Petr Novák

Poděkování

Děkuji panu PhDr. Miloslavu Jůzlovi Ph.D. za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce. Také bych chtěl poděkovat své rodině za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce, a které si nesmírně vážím.

Petr Novák

OBSAH

Úvod a cíl práce	2
1 Služební příprava a její stručná historie	4
1.1 Vymezení pojmu „služební příprava“	4
1.2 Vymezení pojmu „instruktor služební přípravy“	4
1.3 Stručný popis profesního vzdělávání v Celní správě České republiky	5
1.4 Stručná historie služební přípravy v Celní správě České republiky	6
2 Právní rámec služební přípravy	9
2.1 Vybraná ustanovení Celního zákona upravující oblast služební přípravy	9
2.2 Vnitřní předpisy Celní správy ČR upravující oblast služební přípravy	14
2.3 Metodiky služební přípravy	16
3 Provádění služební přípravy – výcvik	17
3.1 Fyzická příprava	17
3.2 Sebeobrana	21
3.3 Taktika	28
3.4 Střelecká příprava	34
4 Přezkušování v disciplínách služební přípravy	43
5 Praktická část	46
5.1 Cíle výzkumu, stanovení hypotéz	49
5.2 Analýza a interpretace výsledků výzkumu	48
5.3 Vyhodnocení hypotéz	57
5.4 Prezentace výsledků výzkumu	58
Závěr	59
Resume	61
Anotace	62
Seznam literatury a informačních zdrojů	64
Přílohy	66

Úvod

Vzdělávání příslušníků Celní správy České republiky je součástí profesního vzdělávání státních zaměstnanců, včetně příslušníků bezpečnostních sborů, mezi které se Celní správa řadí. Zvláštností profesní přípravy příslušníků bezpečnostních sborů je jejich edukace v oblasti zvládání rizikových a nebezpečných situací, které se mohou během výkonu jejich činnosti vyskytnout. Tuto část vzdělávání příslušníků je nutno provádět průběžně během celé doby, kdy jsou příslušníci celní správy ve služebním poměru a v jeho rámci se věnují svěřeným úkolům.

Celní správa České republiky je bezpečnostním sborem zajišťující výkon kompetencí v oblasti správy cel a některých daní, jakož i dalších svěřených nefiskálních činností ve prospěch státu i jeho občanů. Je podřízena Ministerstvu financí ČR. (www.celnisprava.cz)

obrázek č. 1 Symbol Celní správy ČR (www.celnisprava.cz)

Celní správa České republiky se zřizuje zákonem č. 185/2004 Sb. o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů, ve kterém je upravena její organizace a působnost. Druhým důležitým právním předpisem je zákon č. 13/1993 Sb. Celní zákon, ve znění pozdějších předpisů, který je důležitý i pro tuto práci a jeho podstatná ustanovení budou blíže specifikována dále v této práci.

Historie celníků a celnictví je pevně spojena s historií obchodu a sahá proto až k nejstarším civilizacím. První zmínky o celnících v rámci českých zemí lze vysledovat v období Velkomoravské říše. Ve středověkých českých zemích je celnictví spjato s tzv. „*ungelty*“ zřizovanými ve velkých městech za účelem výběru cla. Po roce 1621 je pak celnictví přímo souvislé s celnictvím Habsburské říše až do roku 1918 a vzniku samostatné Československé republiky. V tomto období

podle systému převzatého po zaniklém Rakousku - Uhersku, pokračuje v činnosti pro celníky historicky velice důležitá složka, a to „*finanční stráž*“. Je jí svěřena ochrana celních hranic nového státu, při které se nesoustředila pouze na boj proti různým způsobům podloudnictví, ale zároveň také působila proti různým útokům ze strany příslušníků sousedních států. Vše pak vyvrcholilo událostmi let 1938 – 1939 kdy příslušníci „*finanční stráže*“ spolupůsobili v rámci tzv. „*stráže obrany státu*“ a její příslušníci zcela v souladu se svojí přísahou a s nasazením vlastních životů plnili úkoly při obraně státní hranice proti agresi Němců, Maďarů, Rakušanů, Poláků. Řada z nich při tom položila život. Po roce 1948 byla finanční stráž zrušena a vznikla celní správa, která byla podřazena pod ministerstvo zahraničního obchodu a její činnost se soustředila na hraniční přechody. Po roce 1989 přechází celní správa do podřízenosti ministerstva financí. V roce 1997 se Celní správa České republiky stává bezpečnostním sborem. V roce 2004 vstupuje Česká republika do struktury Evropské unie a celníci se musí stáhnout z hraničních přechodů a začínají působit při ochraně ekonomických zájmů státu na celém území ČR (Jiří Ryba, Historie a současnost Celní správy České republiky, 2011).

Cílem práce je popis systému služební přípravy jako součásti komplexní přípravy v Celní správě České republiky. Zaměřena bude tato práce na výuku a výcvik sebeobrany jedince a skupiny, na taktiku kontroly a provedení služebního zákroku, na vzdělávání a výcvik v oblasti zbraní, praktické střelby a používání donucovacích prostředků, v neposlední řadě pak na fyzickou přípravu příslušníků Celní správy České republiky. Součástí tohoto popisu bude i systém a způsob přezkušování a prověřování v této oblasti.

Výsledkem drobného kvantitativního sociologického výzkumu by mělo být zjištění, jak je hodnocena příslušníky, kteří budou respondenty tohoto výzkumu, služební příprava jako celek i její jednotlivé části, její systém, její přínos pro jejich profesní a soukromý život. Rovněž tak návrhy na změny nebo úpravy služební přípravy, které vyplynou z tohoto výzkumu, budou postoupeny odboru vedení Celní správy, který má za úkol řízení a metodiku v oblasti služební přípravy.

1 Služební příprava v rámci profesního vzdělávání a její stručná historie

1.1 Vymezení pojmu „služební příprava“

„*Služební příprava*“, tak je nazývána v rámci celní správy oblast vzdělávání celníků v oblasti sebeobrany a fyzické přípravy, taktiky provádění služebních úkonů a služebních zákroků, bezpečného a účelného používání donucovacích prostředků a zbraní. Je nutné ovšem zdůraznit, že služební příprava nejsou pouze tyto tři hlavní disciplíny. Vzhledem k tomu, že je Celní správa České republiky a tím i celníci jednou z ostatních složek Integrovaného záchranného systému, je nutno provádět vzdělávání i v oblasti zdravotnické první pomoci. Touto součástí služební přípravy se ovšem tato práce nebude zabývat, protože je v rámci celní správy zajišťována pouze zdravotnickými odborníky a je víceméně mimo rámec této práce.

Obrázek č. 2 Neoficiální znak „služební přípravy“ (archiv autora)

1.2 Vymezení pojmu „instruktor služební přípravy“

„*Instruktor služební přípravy*“ je pojem a institut zavedený do systému profesního vzdělávání celníků spolu s pojmem „*služební příprava*“. Rozumí se jím celník, který musí absolvovat speciální odborný výcvik nazývaný „*základní výcvik instruktora*“ ve stanoveném časovém rozsahu a stanoveném rozsahu vědomostí a dovedností, které musí zvládnout. Jejich zvládnutí musí prokázat při komisionálním přezkoušení, jehož součástí je i prokázání schopnosti nabyté znalosti a vědomosti předat celníkům během jejich výcviku v rámci služební přípravy, který bude vést.

Rovněž musí být absolventem kurzu pedagogického minima pro lektory ve státní správě. Každoročně se pak účastní dvou pětidenních integrovaných výcviků instruktora, kde si osvojuje nové postupy ve výuce a výcviku v rámci služební přípravy a zároveň je přezkušován, aby si udržel schopnosti a vědomosti potřebné k výkonu činnosti instruktora služební přípravy.

V roce 2009 jsem úspěšně absolvoval nutnou přípravu a přezkoušení pro ustanovení na funkci instruktora služební přípravy. Činnost instruktora tedy vykonávám dva roky, a téma práce jsem proto zvolil i vzhledem k tomu, že se oblastí profesní přípravy celníků nazývanou služební příprava osobně zabývám.

1.3 Stručný popis profesního vzdělávání v Celní správě ČR

Vzdělávání v Celní správě ČR je v současnosti dvoustupňové kdy první stupeň tvoří takzvané základní, nebo vstupní vzdělávání, které je svojí náplní stejné pro všechny kteří se ho účastní. Tímto stupněm vzdělávání musí projít všichni nově přijatí celníci. Druhým stupněm vzdělání je takzvané specializační vzdělávání, kterého se účastní celníci podle potřeb jejich náplně práce, podle jejich zařazení na služební místa.

Obrázek č. 3 Školící středisko celní správy Jíloviště

[\(http://commons.wikimedia.org/\)](http://commons.wikimedia.org/)

Základní stupeň vzdělávání se provádí internátní formou, ve školicím středisku celní správy, které je umístěno v Jílovišti u Prahy. Název tohoto vzdělávacího bloku se nazývá „*Základní celní kurz*“. V jeho průběhu si noví příslušníci celní správy osvojují základní všeobecné znalosti a dovednosti, potřebné pro výkon jejich služby. Tyto znalosti jsou zejména z oblasti platné legislativy, která se dotýká celní správy, dále pak z oblasti zbožíznalectví, mezinárodního obchodu, boje proti protizákonné činnosti v oblasti kompetencí celní správy a v neposlední řadě pak v oblasti integrity a etiky. Mezi dovednosti pak patří již první seznámení se „služební přípravou“, kdy si osvojují základní dovednosti v oblasti sebeobran, taktiky provádění služebních úkonů a služebních zákroků, v oblasti střelby a bezpečného zacházení se zbraněmi a donucovacími prostředky. Na závěr tohoto kurzu pak musejí frekventanti úspěšně složit zkoušky ze všech oblastí, ve kterých byli vzděláváni. Z oblasti „služební přípravy“ je pak nejdůležitější takzvaná „*zbrojní zkouška*“, která opravňuje jejího držitele k nošení služební zbraně při výkonu jeho služby.

Specializovaný stupeň vzdělávání je pak realizován v rámci takzvaných „*specializačních kurzů*“, jejichž obsah je odlišný podle jejich zaměření na konkrétní služební místa se specifickým výkonem určitých činností. Tyto kurzy mají různou délku a formu, podle toho na co jsou zaměřeny. Do specializovaného stupně vzdělávání lze zařadit i služební přípravu.

1.4 Stručná historie služební přípravy v Celní správě

Vzhledem k tomu, že Celní správa patří mezi bezpečnostní sbory České republiky relativně krátkou dobu, na rozdíl například od policie a jejím polem působnosti je v kostce ochrana ekonomiky České republiky, nebylo až do roku 2004 nutné věnovat příliš pozornosti oblastem profesní přípravy, dnes nazývané služební příprava. Bylo to dáno i tím, že celníci převážně svoji kontrolní činnost vykonávali na hraničních přechodech a v sídlech vnitrozemských celních úřadů.

Po roce 2004 však došlo k zásadní změně v činnosti Celní správy a celníků. V tomto roce se stala Česká republika součástí Evropské unie a tím došlo k otevření hranic republiky pro volný pohyb zboží a byly zrušeny hraniční kontroly přepravy zboží, mimo kontroly na mezinárodních letištích. Kontrolní činnost celníků se přesunula na celé území České republiky.

Začali kontrolovat na silnicích a dálnicích, na tržnicích, na stavbách, na ubytovnách, v restauračních zařízeních, na diskotékách, v pálenicích, v lihovarech, v obchodech. Toto sebou přineslo zcela nové situace při výkonu služby. Celníci v současnosti nemohou vědět, koho zastavují na dálnici, koho kontrolují na tržnici, komu prohledávají auto nebo zásoby alkoholu a cigaret v obchodě nebo diskotéce. Stejně tak nevědí, jak bude dotyčný člověk reagovat v okamžiku, kdy bude zjištěno z jeho strany porušení zákona. Jak zareaguje, když mu bude zajišťováno zboží mnohdy v milionových hodnotách, když mu bude udělována pokuta, když bude zadržován pro podezření ze spáchání trestného činu, nebo jak se zachová ve stresující situaci, kterou setkání s kontrolním orgánem může být.

Je nutno zmínit i agresivitu ve společnosti, která má obecně stoupající tendenci a i to, že po vstupu České republiky do Shengenského prostoru dochází k velkému a nekontrolovatelnému pohybu cizinců ze zahraničí. To vše má vliv na eventuální rizikovost výkonu služby a provádění kontrolních činností celníky.

Od roku 2004 tedy nastává pro Celní správu a celníky svízelné období v oblasti provádění zákonem stanovených kompetencí a nedostatečné připravenosti na konfliktní a nebezpečné situace. Bohužel, než dojde k uspokojivému vyřešení tohoto problému, stane se větší počet politováníhodných incidentů, při kterých dojde k napadení kontrolujících celníků. Při jedné z kontrol na tržnici je pak těžce zraněn jeden z kontrolujících celníků, po útoku jednoho z trhovců: *Ve Vojtanově na Chebsku byl napaden a zraněn celník. Muže pobodal pravděpodobně jeden z trhovců. Zranění celníka jsou podle všeho vážnější, řekla mluvčí plzeňské celní správy Jitka Blahutová. Útok se stal při běžné kontrole tržnice zaměřené na kontrolu prodeje alkoholu. Při potyčce byl lehce zraněn i jeden trhovce."Zranění našeho celníka byla taková, že si vyžádala okamžitý převoz do nemocnice. V tuto chvíli by už měl být na operačním sále," řekla Blahutová. Podle mluvčího karlovarské záchranné služby Lukáše Hutty utrpěl celník při napadení několik bodných a řezných ran.*

Konflikty mezi celníky a prodejci na tržnicích nejsou ojedinělé. V květnu 2000 na tržišti v Železné Rudě například napadli sečnou zbraní dva vietnamští obchodníci dva celníky. Ti utrpěli zranění a museli být ošetřeni. Incident vznikl také v tržnici Lipový Dvůr v Aši v listopadu 2004, kdy trhovci napadli a zranili pracovníci celní správy, která chtěla kontrolovat stánek. V srpnu 2005 napadlo pět trhovců

při kontrole na tržišti Dragoun v Chebu dva celníky. Jednomu poranili krk a žebra (www.lidovky.cz).

Poté je zpracována přesná koncepce profesního vzdělávání v oblastech, kterými se tato práce bude zabývat. Tato koncepce a její důsledné provádění samozřejmě nevedlo ke snížení počtu napadení, nebo potencionálně nebezpečných situací, ale zlepšila se připravenost celníků na jejich bezpečné zvládnutí. Bezpečné jak pro celníky, tak pro osoby, proti kterým případně zakročují.

2 Právní rámec služební přípravy

2.1 Vybraná ustanovení Celního zákona důležitá pro služební přípravu

Zákon č. 13/1993 Sb. ve znění pozdějších předpisů, Celní zákon, je jedním z nejdůležitějších právních předpisů upravujících činnost Celní správy České republiky a celníků. V první řadě v § 23 stanoví dva důležité pojmy a to: *služební zákrok* a *služební úkon*. Služebním úkonem se rozumí: *jednání celníka směřující k plnění působnosti celní správy*. Služebním zákrokem se rozumí: *opatření učiněné celníkem v rámci zákonných oprávnění způsobem uvedeným v § 34 odst. 1 a § 39 a 40 směřující proti osobě nebo skupině osob, která porušuje zákony a další obecně závazné právní předpisy* (Celní zákon str. 9).

Ve svém § 26 v odstavci „a“ stanoví prvotní zákonný smysl provádění služební přípravy, když stanoví že: *celník neprovede služební zákrok, jestliže k jeho provedení nebyl odborně vyškolen nebo vycvičen a jestliže povaha služebního zákroku takové odborné vyškolení nebo vycvičení vyžaduje* (Celní zákon str. 10).

Dalším paragrafem důležitým pro služební přípravu je § 27, zejména jeho první dva odstavce: *celník je při provádění služebního zákroku povinen, pokud to povaha a okolnosti služebního zákroku dovolují, použít odpovídající výzvy. Pokud to povaha služebního zákroku vyžaduje, použije celník před výzvou slov "jménem zákona!"*. Při provádění výcviku je tedy nezbytně nutné používání výzev co nejvíce zařazovat (Celní zákon str. 10).

Paragrafy 32 a 34 celního zákona pak řeší zásahy do osobnostních práv jednotlivce a jsou tedy pro celníka velmi důležité. Nazývají se: *zajištění osoby* a *oprávnění k omezení pohybu agresivních osob*. Pro rozsah této práce nepovažuji za nezbytné je citovat v celém rozsahu. Snad postačí, když uvedu, že stanovují práva a povinnosti zakročujícího celníka, který v intencích stanovených těmito paragrafy

zvolí zajištění osoby nebo omezí její pohyb. Samotné provedení zajištění nebo omezení jejího pohybu je pak součástí praktických nácviků v rámci služební přípravy (Celní zákon str. 13 a 14).

Pro nácvik taktiky kontroly je podstatný mimo jiné § 37, který zní: *Při odhalování trestných činů podle § 11 odst. 2 písm. e) a zjišťování jejich pachatelů, při pátrání po zboží uniklém celnímu dohledu a zjišťování osoby, která zboží celnímu dohledu odňala nebo se tohoto odnětí zúčastnila, a při zabezpečování a plnění úkolů uvedených v § 11 odst. 3 je celník oprávněn zastavovat osoby a dopravní prostředky, provádět celní kontrolu zavazadel, dopravních prostředků, jejich nákladů, přepravních a průvodních listin. Při zastavování dopravních prostředků postupuje celník obdobně jako příslušník Policie České republiky. Ve své praxi se totiž celníci často setkávají s dotazy kontrolovaných subjektů, které se týkají jejich oprávnění (Celní zákon str. 16).*

Jako nejdůležitější pro služební přípravu se mi jeví paragrafy 38, 39 a 40, řeší totiž oblast donucovacích prostředků a jejich oprávněné použití, oblast nošení zbraně a její oprávněné použití. Vzhledem k tomu, že tyto paragrafy jsou stěžejní, dovolím si je odcitovat v kompletním znění:

§ 38 odst. (1) Donucovacími prostředky jsou:

- a) hmaty, chvaty, údery a kopy sebeobrany,*
- b) slzotvorné prostředky,*
- c) obušek,*
- d) pouta,*
- e) služební pes,*
- f) technické prostředky k zabránění odjetí vozidla,*
- g) zastavovací pás a jiné prostředky k násilnému zastavení vozidla,*

h) úder střelnou zbraní,

i) hrozba namířenou střelnou zbraní,

j) varovný výstřel do vzduchu.

(2) Donucovací prostředky je celník oprávněn použít v zájmu ochrany veřejného pořádku v místnostech nebo prostorech užívaných celními orgány nebo územními finančními orgány a dále v zájmu ochrany bezpečnosti osob, své vlastní a majetku, proti osobě, která je ohrožuje.

(3) Před použitím donucovacích prostředků je celník povinen vyzvat osobu, proti které zakročuje, aby upustila od protiprávního jednání, s výstrahou, že bude použito některého z donucovacích prostředků. To neplatí v případě ustanovení odstavce 1 písm. g). Od výzvy s výstrahou může upustit jen v případě, že je ohrožen jeho život nebo zdraví nebo život nebo zdraví jiné osoby a věc nesnese odkladu.

(4) O tom, který z donucovacích prostředků použije, rozhoduje celník podle konkrétní situace tak, aby dosáhl účelu sledovaného služebním zákrokem; přitom použije takového donucovacího prostředku, který je nezbytně nutný k překonání odporu osoby, která se dopouští protiprávního jednání.

(5) Celník je povinen dbát, aby použitím donucovacího prostředku nezpůsobil osobě újmu zřejmě nepřiměřenou povaze a nebezpečnosti protiprávního jednání.

§ 39 nošení zbraně

Celníci zařazení do ozbrojené složky celní správy jsou oprávněni nosit služební zbraň.

§ 40 použití zbraně

(1) Celník oprávněný nosit zbraň podle § 39 je oprávněn použít zbraň jen v těchto případech

a) aby v případě nutné obrany nebo při pomoci v nutné obraně odvrátil přímo hrozící nebo trvající útok vedený proti jeho osobě nebo útok na život nebo zdraví jiné osoby,

- b) *jestliže se nebezpečný pachatel, proti němuž zakročuje, na jeho výzvu nevzdá nebo se zdráhá opustit svůj úkryt,*
- c) *nelze-li jinak překonat odpor směřující ke zmaření jeho závažného služebního zákroku,*
- d) *aby zamezil útěku pachatele zvláště závažného úmyslného trestného činu, jehož nemůže jiným způsobem zadržet,*
- e) *aby přinutil k zastavení dopravního prostředku, jehož řidič na opětovnou výzvu nebo znamení dané podle zvláštních předpisů nezastaví a nelze-li jej zastavit jiným způsobem,*
- f) *aby odvrátil nebezpečný útok, který ohrožuje chráněný objekt celní správy nebo objekt územních finančních orgánů, po marné výzvě, aby bylo upuštěno od tohoto útoku,*
- g) *aby zneškodnil zvíře bezprostředně ohrožující život nebo zdraví osob,*
- h) *když osoba, proti níž byl použit donucovací prostředek hrozby střelnou zbraní nebo donucovací prostředek varovný výstřel, neuposlechne pokynů celníka směřujících k zajištění bezpečnosti jeho vlastní nebo jiné osoby.*

(2) Zbraní se podle odstavce 1 rozumí zbraň střelná, bodná a sečná.

(3) Použití zbraně celníkem v případech uvedených v odstavci 1 písm. a) až f) je přípustné pouze tehdy, jestliže použití donucovacích prostředků by bylo zřejmě neúčinné.

(4) Před použitím zbraně v případech uvedených v odstavci 1 písm. a) až f) je celník povinen vyzvat osobu, proti které zakročuje, aby upustila od protiprávního jednání, s výstrahou, že bude použito zbraně. Od výzvy s výstrahou může upustit jen v případě, že je ohrožen jeho život nebo zdraví anebo je-li ohrožen život nebo zdraví jiné osoby a věc nesnese odkladu.

(5) Při použití zbraně je celník povinen dbát nutné opatrnosti, zejména aby nebyl ohrožen život nebo zdraví jiných osob, a co nejvíce šetřit život osoby, proti níž zákrok směřuje (Celní zákon str. 19 a 20).

Jako poslední bych uvedl paragrafy 41, 42 a 43, které stanoví povinnosti celníka po použití donucovacích prostředků nebo zbraně. V rámci výcviku služební přípravy je totiž nutné naučit celníky nejen provedení služebního zákroku, správné a účinné použití donucovacích prostředků a zbraně, ale i prakticky nacvičit, co má celník po jejich použití udělat. Jedná se zejména o bezodkladnou předlékařskou pomoc, pokud to situace vyžaduje. A v neposlední řadě i potřebné formální úkony, které povedou ke správnému posouzení správnosti, zákonnosti a účelnosti provedeného služebního zákroku, který je spojen s použitím donucovacích prostředků nebo zbraně. V § 43 je pak specifikováno omezení použití donucovacích prostředků nebo zbraně, pokud je zakročováno například proti těhotné ženě, osobě vysokého věku, osobě se zjevnou tělesnou vadou nebo chorobou a osobě zjevně mladší než 15 let (Celní zákon str. 19 a 20).

Na úplný závěr této statě je vhodné uvést dvě ustanovení zákona č. 40/2009 trestní zákoník, které jsou pro výcvik služební přípravy a provádění služebních zákroků celníky rovněž zcela zásadní. Jsou to ustanovení o nutné obraně a krajní nouzi, které si rovněž dovoluji citovat v úplném znění:

Krajní nouze

(1) Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému trestním zákonem, není trestným činem.

(2) Nejde o krajní nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, anebo byl ten, komu nebezpečí hrozilo, povinen je snášet.

Nutná obrana

(1) Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvající útok na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem.

(2) Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku (sbírka zákonů č. 40/2009 str. 358).

2.2 Vnitřní předpisy Celní správy České republiky upravující oblast služební přípravy

Vnitřní organizace a provoz Celní správy České republiky je uspořádán a řízen *vnitřními akty řízení*, jako jsou *služební předpisy* a *rozkazy* služebních funkcionářů na různém stupni řízení. Také služební příprava je organizována služebními předpisy a rozkazy. Vzhledem k tomu, že tyto dokumenty jsou neveřejné, není možné je citovat. Proto si dovoluji statě důležité pro tuto práci shrnout a interpretovat.

Prvním okruhem, který tyto akty řízení zejména vymezují, jsou základní pojmy týkající se služební přípravy, jejich klasifikaci a význam. Dalším tématem je cíl služební přípravy, kterým by mělo být získání, osvojení a zdokonalování nezbytných teoretických poznatků, praktických dovedností a návyků, které celník potřebuje pro bezpečné a efektivní provádění činnosti dle svého služebního zařazení na příslušném služebním místě.

Dalším tématem je obsah služební přípravy, který jsem již v této práci uvedl, a proto jej již nebudu znovu uvádět. Uvedl bych ale rozsah provádění služební přípravy, který stanoví služební předpis. Služební příprava je totiž prováděna diferencovaně s přihlédnutím k činnostem a potřebám výkonu služby na určitých služebních místech. Z tohoto důvodu služební předpis tvoří a stanovuje kategorizaci těchto míst, pro potřeby provádění služební přípravy a zároveň stanovuje kritéria fyzické způsobilosti pro jednotlivé kategorie, které jsou stanoveny na čtyři.

Tyto *kategorie* jsou vytvořeny dle specifik činností, které jsou na služebních místech náležejících k jednotlivým kategoriím. První kategorie obsahuje služební místa specialistů zásahové jednotky celní správy nazývané „skupina operativního nasazení“. Vzhledem k velmi specifickým činnostem vykonávaných touto jednotkou jsou jejich výcvik i fyzická kritéria pro přijetí do této jednotky diametrálně odlišná od ostatních kategorií.

Druhá kategorie obsahuje služební místa, potřebující všestranné vycvičení celníků k provádění služebních zákroků, jsou to především služební místa v agendách mobilních dohledů celních úřadů a celních ředitelství, dále pak služební místa v agendách pátrání celních ředitelství a generálního ředitelství cel. V neposlední řadě pak služební místa instruktorů služební přípravy a instruktorů v kumulované funkci, kteří mimo činnost instruktora vykonávají i jinou činnost, většinou v agendě mobilního dohledu.

Třetí kategorie zabírá služební místa, která potřebují základní vycvičenost celníků v provádění služebních zákroků k eliminaci fyzického napadení. Především se jedná o služební místa v agendách kontrolních činností mimo sídlo celních orgánů a v prostorách subjektů, které jsou kontrolovány a popřípadě služební místa spojená s ostrahou objektů celní správy.

Poslední čtvrtá kategorie zahrnuje služební místa, která nepotřebují zvýšené nároky na vycvičenost v provádění služebních zákroků, jsou to zejména funkce řídicí, správní, podpůrné a technické.

Všechny kategorie jsou rovněž rozděleny na muže a ženy, rovněž také věkově a to na stupeň do 45 let, 45 až 55 let a nad 55 let u mužů. A do 40 let, 40 až 50 let a nad 50 let u žen. Důležitý je také časový rozsah a frekvence pro jednotlivé kategorie služebních míst a jednotlivé odvětví služební přípravy. Konkrétněji budou tyto údaje rozvedeny v částech této práce věnující se jednotlivým disciplínám služební přípravy, s tím, že fyzická příprava, sebeobrana a taktika mají totožnou časovou dotaci.

Posledním důležitým okruhem, který služební předpis řeší je ověřování a přezkušování celníků v dovednostech, které si osvojili při absolvování služební přípravy. Stanoví rozsah, frekvenci přezkoušení a limity pro posouzení splnění, respektive nesplnění prověrek. Tato oblast bude v této práci rovněž rozvedená v samostatné stati.

2.3 Metodiky služební přípravy

V Celní správě České republiky byla doposud zpracována písemnou formou metodika střelecké přípravy, která v sobě zahrnuje rovněž oblast bezpečnostních předpisů pro zacházení se zbraněmi v každodenním výkonu služby celníků.

K ostatním disciplínám služební přípravy nejsou doposud vydány písemné metodiky. Metodika je v těchto případech praktikována formou audiovizuálních záznamů z výcviku instruktora služební přípravy a z každoročních pravidelných integrovaných výcviků instruktorů.

3 Provádění služební přípravy - výcvik

3.1 Fyzická příprava

Fyzická příprava je jednou ze součástí služební přípravy a její určitá úroveň je jedním z kritérií při přijetí do služebního poměru k Celní správě České republiky. Udržení úrovně fyzické kondice a její zvyšování je povinností celníka dle zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ten stanoví že: *povinností příslušníka je prohlubování odbornosti a udržování fyzické zdatnosti potřebné pro zastávané služební míst* (časopis Clo-Douane 5/2009 str. 10).

Pro celníky zařazené na služebních místech ve druhé a třetí kategorii je fyzická příprava organizována do výcvikových jednotek, kde se celníci připravují hromadně a pod vedením instruktora služební přípravy. Celníci zařazení na služebních místech ve čtvrté kategorii pak provádějí fyzickou přípravu individuální formou a instruktor služební přípravy pouze provádí administrativní evidenci této přípravy.

Časová dotace na fyzickou přípravu je dle služebního předpisu stanovena pro druhou kategorii minimálně na dvacet čtyři hodin za jeden rok a minimální frekvence je stanovena na dvě hodiny jedenkrát za kalendářní měsíc. U třetí kategorie je to pak minimálně dvanáct hodin za jeden rok a minimální frekvence je stanovena na dvě hodiny jedenkrát za dva kalendářní měsíce. A konečně pro čtvrtou kategorii je minimální časová dotace stanovena na dvě hodiny jedenkrát za dva měsíce.

Cílem fyzické přípravy je pro druhou a třetí kategorii služebních míst udržení fyzické kondice na úrovni požadavků stanovených služebním předpisem pro provedení pravidelných prověrek. Tyto požadavky budou rozvedeny dále v této práci. Disciplíny těchto prověrek v oblasti fyzické připravenosti jsou běh na tisíc metrů, člunkový běh na čtyři krát deset metrů, kliky a celomotorický test. Při fyzické přípravě je tedy nutné zaměřit se v první řadě na rozvoj a udržení schopností celníků

nutných právě pro tyto disciplíny. U celníků zařazených ve čtvrté kategorii služebních míst je pak cílem získání a udržení fyzické kondice.

Provádění fyzické přípravy v rámci organizovaného hromadného výcviku je zaměřeno nejen na udržení a zvýšení fyzické kondice cvičících celníků, ale také na získání a osvojení si obecných zásad pro efektivní a bezpečné provádění kondičního cvičení. Pro zvládnutí požadavků na fyzickou kondici služebních míst ve druhé a třetí kategorii je totiž nutné, aby celníci prováděli kondiční cvičení i mimo organizované výcviky (viz příloha č. 1).

Obecné zásady tréninkové jednotky fyzické přípravy například uvádí ve svém článku major Veselý (A-Report 3/2010): „*Obecně ji můžeme rozdělit na tři základní fáze – úvodní, hlavní a závěrečnou. Každá fáze má svůj specifický význam a jsou vzájemně provázané. Níže uvedenou strukturu můžeme použít pro většinu druhů tréninků a cvičení.*“ a pokračuje: „*Obecná struktura tréninkové jednotky se sestává z úvodní části, která obsahuje zahřátí (klus, běh, rotoped, veslování...), strečink (protažení hlavních svalových skupin), rozcvičení kloubních spojení (rotace končetin, trupu a hlavy); hlavní části dle cílů cvičení (posilování, vytrvalostní trénink, individuální či kolektivní sporty...; a závěrečné části obsahující strečink (protažení hlavních zatěžovaných svalových skupin) a uklidnění (klus, běh, rotoped, veslování...)*“ (Veselý, 2010, str. 58).

Výcviková jednotka tedy začíná úvodní částí, kdy je tělo v klidu a je potřeba jej připravit na následující zátěž. Chybou je, když je podceňena nebo přímo vynechána tato část před tím, než je přistoupeno k hlavnímu cvičení. To jednak proto, že se snižuje efektivita hlavního cvičení, ale především se zvyšuje riziko nejen neefektivního cvičení bez přínosu pro cvičícího, ale zvyšuje se riziko poškození pohybového aparátu cvičícího nebo úrazu (A-Report 3/2010).

Prvním cvičením úvodní části je zahřátí organismu, jehož obsahem jsou zejména aerobní aktivity se střední až nízkou intenzitou, vedoucí k lehkému zadýchání. Délka tohoto cvičení se pohybuje v rozmezí pěti až deseti minut a jejím konečným projevem je počátek pocení (A-Report 3/2010).

Dalším cvičením úvodní části je strečink, kterým se protahují svaly již zahřáté předchozím cvičením. Jednoduchým systémem pro posloupnost protahování svalů je postup od hlavy k patě nebo naopak. Tento postup začíná protažením svalů krku, pokračuje svaly ramen a paží, dále svaly hrudními, svaly zad, břicha, vzpřimovačů a rotátorů páteře. Následuje protažení svalů hýždí, předních a zadních svalů stehien. Končí se svaly lýtkovými. Cvičení je prováděno pomalu a plynule do úplného protažení dané partie svalů, kdy je pociťováno jejich mírné napětí, nesmí však být pociťována bolest, mohlo by dojít k destrukci svalových vláken. V této poloze mírného napětí svalů je vhodné setrvat nejdéle šest vteřin, po kterých by mělo dojít k postupné ztrátě napětí ve svalu. Uvedené zvyšování rozsahu protažení svalů se zpravidla opakuje dvakrát až třikrát, poté se protahované svalové partie vracejí plynule do výchozí polohy. Každý takovýto protahovací cvik je opakován nejvíce třikrát a je při něm nutné pravidelně dýchat pro dostatečné okysličení a prokrvení protahovaných partií svalů. Délka strečinkových cvičení by měla trvat nejvíce patnáct minut (A-Report 3/2010).

Posledním cvičením úvodní části je rozcvičení kloubních spojení, jehož cílem je za pomoci rotačních pohybů připravit kloubní spojení a vazivo kolem kloubů na zátěž. Systém cvičení je obdobné jako u předchozího strečinku. Začíná rotací hlavy, pokračuje rotací kloubů rameních, loketních a zápěstních. Následuje rotace trupu, kloubů kyčelních, koleních a kotníků. Cvičení probíhá pomalým kroužením kloubů v malém rozsahu a postupně se rozsah zvyšuje až do maxima. Provádí se vždy několik cyklů cvičení kloubů v jednom směru a poté ve směru opačném. Je nutné být při tomto cvičení pečlivý a nepřesahovat maximální rozsah rotace kloubů, aby nedošlo k poškození procvičovaných částí těla, nebo vykloubení (A-report 3/2010).

Hlavní část tréninkové jednotky obsahuje samotné hlavní pohybové aktivity, které mají za cíl požadovaný rozvoj a zlepšení určitých fyzických schopností. Může se jednat o rozvoj síly, rychlosti, vytrvalosti, obratnosti, pohyblivosti. V rámci služební přípravy jsou rozvíjeny zejména pohybové schopnosti potřebné pro disciplíny požadované při pravidelných prověrkách. Jsou to rozvoj obratnosti, rozvoj rychlosti, rozvoj síly, rozvoj vytrvalosti, rozvoj pohyblivosti. Vzhledem k tomu, že možnosti prostor, kde je služební příprava v oblasti fyzické přípravy

prováděna, jsou omezené, je preferováno cvičení s vlastním tělem bez použití cvičebních pomůcek. Jedná se zejména o lehký klus v délce do patnácti až dvaceti minut, vytrvalostní běh v délce do pěti až šesti minut. Následují silová cvičení v podobě vzporů ležmo (kliky), tricepsových kliků, dřepů, začíná se určitým počtem opakování a v několika sériích, kdy jsou v každé sérii nižší počty opakování a cviky jsou pravidelně střídány. A pravidelně je též vhodné v rámci hlavní části tréninkové jednotky zařadit cvičné přezkoušení z disciplín pravidelných prověrek a splnění předepsaných limitů.

Závěrečná část slouží k uklidnění a uvolnění svalových partií a k nastartování a urychlení procesů regenerace svalů a organismu. Je to důležitý proces nutný pro prevenci vzniku svalových disbalancí, z kterých mohou vznikat zdravotní obtíže. Po cvičení totiž zůstávají v těle nahromaděny metabolity svalové činnosti a jejich odstranění je urychleno aerobními aktivitami nízké intenzity. Je to tedy velmi důležitá část tréninkové jednotky a její podcenění by bylo velkou chybou.

Prvním cvičením závěrečné části je strečink, který je obdobný jako v části úvodní s důrazem na protažení svalových partií, které byly v rámci hlavní části tréninkové jednotky nejvíce namáhány. Druhým a zároveň posledním cvičením závěrečné části je uklidnění, kde jsou zařazeny cvičení jako v části úvodní a jejich intenzita je nízká až střední. Délka tohoto cvičení na uklidnění organismu je do deseti minut (A- report 3/2010).

Cílem fyzické přípravy celníků je tedy v první řadě udržení fyzických schopností nutných pro splnění kritérií pravidelných prověrek. Nesmí se ale podcenit ani její důležitá role pro všechny ostatní části služební přípravy, jako je sebeobrana, taktika služebního zákroku a i střelecká příprava. Je třeba také zmínit důležitost fyzické kondice pro udržení zdravotní způsobilosti pro výkon služby v celní správě.

3.2 Sebeobrana

Sebeobrana, která je součástí služební přípravy, může být prezentována jako odbornost, která má multidisciplinární charakter a vztahuje se k mnoha dalším oborům lidské činnosti, jakými jsou například: právo, psychologie, pedagogika, tělovýchova a sport a řada dalších (Náchodský, 1992, Učebnice sebeobrany pro každého).

Jak uvádí JUDr. Náchodský (Učebnice sebeobrany pro každého, 1992): *„Moderní způsoby efektivní, účelné, racionální obrany a útoku, se skutečně staly odborností a míra účinného zásahu proti fyzickému napadení útočníkem je vždy v přímé souvislosti s mírou uplatnění znalostí a dovedností z oborů práva, psychologie, tělovýchovy, sportu apod.“*. A pokračuje: *„Úspěch sebeobranného, případně útočného zásahu je tedy dán komplexem těchto znalostí a dovedností shrnutých mnohdy do velmi krátkého časového úseku, a to s dodržением zásad účinného, to jest objektivně správného jednání pro tu kterou konkrétní bojovou situaci“*. Tyto definice považuji pro rozsah této práce za velice výmluvné a vhodné pro vymezení pojmu sebeobrana v rámci služební přípravy (Náchodský, 1992str. 3).

Krizová nebo nebezpečná situace, kterou lze nazvat bojovou, je vždy situací extrémní. Vzhledem k tomu, že se v ní nalézá člověk, působí extrémně silným způsobem na jeho psychiku. Proto je jedním z faktorů úspěšné sebeobrany i: *„umění udržet si v reálně nebezpečné-psychicky zátěžové situaci psychickou stabilitu. Znamená to v momentě napadení překonat projevy strachu, úzkosti, paniky, vzteku a dalších“* (Náchodský, Učebnice sebeobrany pro každého, 1992, str. 47).

Součástí výcviku sebeobrany v rámci služební přípravy celníků je proto i nácvik psychicky zátěžových situací. Při nácviku sebeobrany proti napadení dochází také k iniciaci vnímání cvičícího. Pojem vnímání vymezuje například ve své knize profesorka Vágnerová (Základy psychologie, 2007): *„Vnímání přináší o dané skutečnosti relativně přesné informace. Je poznáváním přítomnosti, je založeno na aktuálním kontaktu s vnímanými podněty. Při vnímání člověk přijímá informace z okolního prostředí, ale i z vlastního organismu, zpracovává je a určitým způsobem*

na ně reaguje. *Vnímání lze chápat také jako základní způsob komunikace s okolím*“. Čili i nácvik správného vnímání při výkonu činnosti během služby je cestou k včasnému a správnému rozpoznání případného nebezpečí. Toto potvrzuje opět profesorka Vágnerová: *„Vnímání je totiž ovlivňováno zvyklostmi a zkušenostmi, člověk má tendenci vnímat spíše to, co očekává, toto očekávání lze navodit i takzvanou instrukcí, jak je známo z různých experimentů“* (Vágnerová, 2007, str. 51, 53).

Praktický nácvik se v základní části věnuje takzvané všeobecné sebeobraně, což je sebeobrana člověka, který reaguje na fyzický útok, který jej ohrožuje na základě pudu sebezáchovy. Pudem sebezáchovy se podle profesorky Vágnerové (Základy psychologie) rozumí: *„potřeba přežít, která stimuluje veškeré aktivity člověka zaměřené na jeho obranu. Za některých okolností může často dojít k modifikaci či ovlivnění této potřeby nějakým jiným, často sekundárním motivem, který má zdánlivě podstatně větší sílu*“. Například příslušník bezpečnostního sboru ve službě nemůže po bezprostředním odvrácení útoku na svou nebo jinou osobu z místa utéct, jak by v drtivě většině případů jednal jiný člověk, ale musí dokončit služební zákrok v intencích zákona (Vágnerová, 2007, str. 181).

Pud sebezáchovy je tedy pro nácvik všeobecné sebeobrany a sebeobrany vůbec velmi důležitý prvek psychiky člověka. Je tedy nasnadě, že při výcviku sebeobrany je pud sebezáchovy cvičících celníků jistým způsobem modifikován ve smyslu výše zmíněné citace. Například během výcviku sebeobrany cvičící střídají role, kdy je jeden z dvojice útočníkem a druhý se brání a tím pádem jeden či druhý musí snášet částečný pocit bolesti, který je během sebeobrany a jejich nácviků běžným jevem. A mimoděk, avšak zcela cíleně, se cvičící učí ji správně vnímat a snášet. I proto, že bolest je velice důležitý informační a komunikační zdroj, který nám naše tělo poskytuje.

Při základní části výcviku sebeobrany se tedy cvičící učí uvědomovat si své reakce, které mimoděk provádí jejich tělo a rozvíjet je správným směrem v účinné pohybové sekvence, které eliminují hrozící nebo trvající útok na jejich tělesnou integritu. Nácvik se většinou nejdříve zaměřuje na provádění takzvaných „krytů“, kdy cvičící se snaží rukama odrazit nebo vychýlit útok, který je veden

rukama protivníka především na obráncovu nejcitlivější a v boji důležitou část těla a to na oblast hlavy a krku. Je totiž důležité naučit cvičící celníky, aby mimoděk při útoku směřujícího na hlavu nebo horní část těla zvedly ruce do ochranné pozice a pokusili se tento útok vykrýt tak, aby nebyli vůbec zasaženi, nebo aby jejich zásah byl co nejslabší.

Ovšem při obraně proti takovému útoku nepracují pouze ruce, ale také nohy, které zároveň s krytím rukama přemísťují celé tělo z dráhy vedeného útoku. Tento návyk se nacvičuje způsobem, kdy jsou ruce cvičícího-obránce zcela účelově spuštěny podél těla a ten se učí pouze za pomoci pohybů nohou, ustupováním stranou eliminovat vedený útok tím, že přemístí celé své tělo mimo dráhu, kterou je na něj veden útok nebo kterým směřuje úder. Poté, co je tato dovednost zvládnuta přidávají se i ruce výše zmíněným způsobem. Tímto elementárním nácvikem si cvičící vytváří i jistý způsob myšlení, pohybové paměti a způsob reakce na určitý podnět.

Postupně jsou přidávány různé způsoby a modifikace útoků, které jsou vedeny rukama a to dlaněmi, pěstmi a posléze i lokty, na závěr pak nohama, které již ovšem vyžadují zvládnutí obrany rukama a určitý rozvoj pohybových schopností cvičícího, zejména v rozsahu pohybu nohou a udržení rovnováhy, jejichž rozvoj bývá součástí fyzické přípravy v rámci služební přípravy celníků.

Vezmeme-li právní rámec této části sebeobrany, pak je to součást donucovacích prostředků dle §38 Celního zákona odstavce 1 písmene a), k jejichž užití je celník při plnění služebních úkonů ve specifických případech oprávněn. Toto zákonné opatření hovoří o hmatech, chvatech, úderech a kopech sebeobrany. Je tedy možno říci, že doposud šlo o nácvik krytů, které můžeme rovněž chápat jako obranou modifikaci úderů.

Údery a kopy jsou cvičeny samostatně za užití svým způsobem didaktických pomůcek, kterými jsou takzvané „odražeče“, do kterých cvičící směřují nacvičované údery a kopy, které provádějí stanoveným způsobem. A to takovým, aby dosáhli požadovaného účinku na cíl, na který směřují a nezpůsobili si jím zranění, jakými mohou být naražení klubů, zhmožděnin nebo zlomeniny části rukou nebo nohou,

kteřé vedou úder nebo kop. Součástí těchto nácviků je také správné a bezpečné držení těchto odražečů. Tím, že cvičící také drží odražeč, do kterého druhý cvičící směřuje své údery a kopy, učí se vnímat pohyby těla a končetin, které jsou typické pro údery nebo kopy a díky tomu mohou případně v reálné situaci včas nebo i s předstihem odhalit zamýšlený útok proti nim. A také částečně přijímat údery a kopy a tím částečně modifikovat svůj pud sebezáchovy (viz příloha č. 2).

Dalšími prvky jsou hmaty a chvaty sebeobrany, JUDr. Náchodský (Učebnice sebeobrany pro každého) je řadí do oblasti, kterou nazývá profesní sebeobrana, konkrétně do donucovacích technik, tuto skupinu technik charakterizuje jako: „*technické prvky racionální obrany a útoku, jimiž je prováděno takzvané donucení*“. K tomu dále uvádí: „*z pohybově technického hlediska existuje celá řada více či méně účinných a vhodných variant těchto technických prvků*“ a pro výcvik a použití v profesní činnosti policisty, celníka nebo člena pořadatelské služby volí ty nejjednodušší a nejúčinnější. Jako základ technických prvků donucení neboli donucovacích prostředků ať už proti aktivnímu útoku nebo proti pasivnímu odporu, jsou používány páky a páčení (Náchodský, 1992, str. 213).

Pákou nebo páčením je myšleno tlakové a tahové působení na citlivé kloubní a svalové partie těla a končetin včetně takzvaných „tlakových bodů“. Nácvik těchto technik začíná od technik páčení proti aktivnímu útoku, který je obvykle prováděn takzvaným „*držením*“. To je uchopení rukou, krku nebo jiné části těla či oděvu útočником. Techniky páčení proti tomuto způsobu útoku jsou nazývány techniky proti držení, nebo techniky vyprošťovací a jsou v rámci služební přípravy celníků hojně nacvičovány.

Vzhledem k tomu, že tyto techniky jsou již pohybově náročnější, je nutné začít s nácvikem provedení pomalu a s malou silovou intenzitou a dbát zejména na technické provedení. A poté, co je dobře zvládnuto toto technické provedení, je možno přidat na intenzitě a rychlosti útoku i obrany a to vždy pouze do té míry, aby při nácviku nedošlo ke zranění. Je proto nutné, aby instruktor neustále na nácvik dohlížel, upozorňoval na chyby v provádění techniky a zároveň určoval intenzitu nácviku. A dále korigoval nácvik, pokud by jeho intenzita nácviku překračovala bezpečnou mez, vzhledem ke stupni a úrovni vycvičenosti cvičících. Jak bylo již

uvedeno výše, techniky páčení se cvičí rovněž při překonávání pasivního odporu při provádění služebních zákroků, a to v případech a v mezích stanovených zákonem. Je to zejména předvádění osob, vytažení osob z vozidla, vyvedení agresivní osoby z určitých prostor a po odražení aktivního útoku a následném svedení osoby na zem a její fixaci.

Ačkoli je celník ve službě vybaven předepsanými technickými prostředky, jakými jsou například obušek, slzotvorný prostředek, pouta, služební zbraň a někdy také služební pes, je nutné cvičit sebeobranu za použití pouze vlastního těla celníka a jeho pohybů, protože často nezpůsobí závažné poranění osoby, proti které zakročuje. A dosáhne cíle prováděného služebního zákroku. Sebeobrana je rovněž důležitá pro nácvik taktiky služebního zákroku, který bude blíže popsán v další části této práce.

Součástí výcviku profesní sebeobranu je také nácvik správného a efektivního používání donucovacích prostředků technické povahy. Zejména používání obušku, slzotvorného prostředku, pout a střelné zbraně. Nácvik používání obušku spočívá v první řadě v teoretické instruktáži o jeho účincích na jednotlivé části těla a o částech těla, na které není možné vést údery obuškem, aniž by došlo k ohrožení života a zdraví osoby, proti které je obušek použit. Toto je důležité i vzhledem k tomu, že celníci jsou ve službě standardně vybaveni kovovými teleskopickými obuškami, které jsou na rozdíl od pryžových obušků při úderu velmi účinné. Poté co jsou cvičící instruováni o výše uvedeném, následuje praktický nácvik vytasení obušku z pouzdra, kde je běžně nošen, jeho vysunutí do otevřené polohy a zaujetí bezpečného postoje s otevřeným obuškem tak, aby cvičící mohl ihned reagovat na případný útok. Již samotné vysouvání obušku, doprovázené kovovými zvuky zapadajícími částí, je jistým akustickým obranným prvkem a může u útočníka vyvolat upuštění od zamýšleného útoku.

Po tomto zaujetí obranné pozice následuje nácvik úderových technik obuškem, které jsou prováděny na části horní a spodní části těla tak, aby byly efektivní a zároveň způsobily útočnickovy co nejmenší újmu na zdraví. Nejdříve jsou údery prováděny pouze technicky s nízkou intenzitou a poté, co jsou technicky dobře zvládnuty, tak s vyšší intenzitou do odražečů. Mimo odražečů jsou rovněž

využívány jako pomůcky pro nácvik takzvané „cvičné teleskopické obušky“, které jsou obaleny tlumící hmotou a je s nimi možné při nízké intenzitě cvičit údery i proti druhému cvičícímu, který útočí (viz příloha č. 3).

Stejně jako může útočník chytit obránce za ruce nebo jinou část těla, případně oděvu, a tím mu znemožnit efektivní obranu, může útočník rovněž uchopit obráncův obušek, pokud jej drží v nesprávné pozici a umožní tím útočnickovi jej uchopit. Proto je součástí nácviku práce s obuškem jeho vyproštění z útočnickova držení. Rovněž tak součástí výcviku s obuškem je nácvik jeho využití při provádění krytů proti úderům a kopům útočníka. Posledním prvkem výcviku s obuškem je nácvik jeho použití jako prostředku pro zvýšení účinku při páčení, o kterém bylo pojednáno výše. Vzhledem k tomu, že je teleskopický obušek vyroben z kovu, je při použití k provedení páčení velmi účinný.

Výcvik v používání slzotvorného prostředku je rovněž zahájen teoretickým instruováním cvičících celníků o jeho účincích při použití jak na útočníka, tak při nesprávném použití i na obránce. Pro praktický nácvik je pak používán cvičný slzotvorný prostředek, který je naplněn místo aktivní účinné kapaliny pouze slaným roztokem vody. Vzhledem k ceně tohoto cvičného prostředku je tento nácvik prováděn velmi sporadicky. Je to i vzhledem k tomu, že správné použití slzotvorného prostředku pro obranu není nikterak náročné a je při něm důležité zejména dodržení teoretických znalostí získaných cvičícími celníky při teoretické instruktáži.

Dalším donucovacím prostředkem, který musí celník ovládat a který je taktéž součástí jeho standardní výbavy, jsou pouta. Stejně jako u teleskopického obušku se jedná o velmi účinný donucovací prostředek. Příložením pout má stejně jako ostatní donucovací prostředky a jejich použití zákonem stanovené intence, v jakých případech a za jakých okolností je možno je použít. Tyto teoretické znalosti jsou nezbytnou součástí praktických dovedností v užívání všech donucovacích prostředků. Přikládání pout v drtivé většině případů následuje po nějakém sebeobranném zákroku ke znehybnění útočníka, nebo omezení jeho pohybu v případě, že je agresivní a hrozilo-li by jeho další agresivní jednání. Rovněž tak případy, kdy je osoba podezřelá z trestné činnosti zadržena a převážena, jsou

přikládána pouta pro eliminaci nebezpečí, že by podezřelý v situaci pro něj velmi stresující ublížil sobě, nebo by zaútočil na celníky a pokusil se o útěk.

Nácvik přikládání pout spočívá v jejich technicky správném přiložení. Je důležité dodržet správnou polohu pout na ruku i správnou pozici rukou tak, aby osobě, které jsou pouta přiložena, nezpůsobovala bolest a aby nebyla tato osoba schopna je z rukou sejmout a byl dosažen účel přiložení pout. Způsob přiložení pout je ovlivněn i tím, v jaké pozici se nachází osoba, které jsou pouta přikládána. Součástí nácviku je také správné a bezpečné sejmoutí pout a rovněž tak změna pozice rukou, například z pozice za zády do pozice před tělem.

Střelná zbraň a její použití jako donucovací prostředek se skládá ze tří částí a to z úderu střelnou zbraní, hrozby namířenou střelnou zbraní a konečně varovným výstřelem. V těchto případech není střelná zbraň použita pro střelbu na osobu, proti které je zakročováno, ale pouze jako úderový, psychologický a akustický prostředek k odvrácení útoku. Údery střelnou zbraní jsou při nácviku vždy z bezpečnostních důvodů prováděny nenabitou zbraní a do odražečů. Směřovány jsou do oblastí těla totožných s oblastmi, kam jsou směřovány údery obuškem. Tyto údery zbraní jsou vedeny ústřovou částí zbraně, nebo méně často pak horní hranou závěrové části zbraně. Nácvik hrozby namířenou zbraní je rovněž prováděn nenabitou zbraní, ovšem je vždy simulováno nabití zbraně natažením závěru zbraně, protože hrozba namířenou zbraní je v reálné situaci prováděna zbraní nabitou a připravenou k okamžitému výstřelu. Varovný výstřel je nacvičován pouze teoretickou instruktáží o tom, kam může být směřován, aby dosáhl účelu použití, ale neohrozil život, zdraví a majetek osob. Prakticky je nacvičován až v rámci střelecké přípravy, o které bude pojednáno dále (viz příloha č. 4).

Je samozřejmé, že osoby, které útočí, mohou mimo svých částí těla, použít k útoku i širokou škálu různých typů zbraní, technických prostředků i zvířat. Proto je nutné během sebeobrany nacvičovat i tyto situace, kdy útočník využije nějaký prostředek, který způsobí útok účinnějším. Cvičící celníci proto musí zvládnout kombinaci použití donucovacích prostředků vždy tak, aby jejich obrana byla účelná a účinná. Proto obecně platí, že prostředek, který je použitý pro obranu musí být vždy účinnější než ten, který je použit pro útok i vzhledem k tomu,

na jakou vzdálenost je možné jej použít. Pro ilustraci možno uvést příklad, kdy útočník má v ruce chladnou zbraň, například nůž, který může způsobit smrtelné zranění a lze jím i hodit a tím překonat relativně velkou vzdálenost mezi útočníkem a obráncem. Obránce, kterým je celník ve službě a je vybaven střelnou zbraní, ji použije pro obranu a to podle fáze útoku, který je proti němu veden. Buď použije pouze hrozbu namířenou střelnou zbraní, nebo zbraň přímo použije k zastavení útoku.

Žádná situace, která je potencionálně riziková nebo nebezpečná se neodehrává bez komunikace, beze slov. A právě způsob komunikace při výkonu služby může celníkovi napovědět hrozící nebezpečí. A on by měl být schopen, pokud je to možné, použít zákonných výzev k tomu, aby toto nebezpečí odvrátil, nebo aby bez použití jakéhokoli donucovacího prostředku dosáhl cíle svého služebního úkonu. Proto i nácvik provádění srozumitelných a jasných zákonných výzev, což je svým způsobem verbální donucovací prostředek, je nedílnou a velmi důležitou částí sebeobrany. Na závěr je třeba říci, že zvládnutí sebeobrany je v systému služební přípravy celníků nutné k pokračování ve výcviku taktiky provádění služebních zákroků a střelecké přípravy.

3.3 Taktika

Taktika služebního úkonu a služebního zákroku obecně je velmi širokou multidisciplinární oblastí. Její výcvik je náročný jak pro ty, kteří se mu podrobují, tak pro instruktory. Je však naprosto nezbytnou součástí profesního vzdělávání a profesní přípravy každého celníka, který se při své činnosti v rámci výkonu služby dostává do potencionálně i reálně rizikových nebo nebezpečných situací.

JUDr. Náchodský ve své knize (Taktika policejní akce) rozděluje taktiky pro chování v reálně nebezpečných situacích do dvou základních kategorií. A to na taktiky chování, které pomohou předejít rizikovým situacím odstupňovaným od rizika až po život a zdraví ohrožující střetnutí. Jsou to tedy taktiky chování se snahou zamezit a vyloučit použití střelných zbraní. Druhou kategorií jsou pak taková jednání a chování, které pomohou přežít za předpokladu, že se přes veškerou

snahu nepodařilo použití střelné zbraně zamezit. Dále k tomuto uvádí: „*obě tyto kategorie vyžadují přípravu zakročujících osob daleko dříve, než se budou v reálné nebezpečné situaci pohybovat a než budou muset při služebním zákroku střelné zbraně použít*“ (Náchodský 1993, str. 12).

V podmínkách Celní správy České republiky a nejen tam se osvědčil výcvik taktiky formou takzvaných „modelových situací“, kdy jsou cvičící součástí simulované situace, do které se v reálném výkonu služby mohou dostat. V rámci modelových situací potom spojují znalosti a dovednosti získané v ostatních disciplínách služební přípravy. Hojně jsou využívány didaktické pomůcky, jakými jsou například nefunkční zbraně, gumové atrapy různých předmětů, které mohou být použity pro útok a v neposlední řadě také audiovizuální záznamová zařízení, která umožňují provést rozbor celé situace po jejím skončení v klidu a podrobně. Výhodou použití audiovizuálního záznamu je i to, že cvičící se vidí očima jiné osoby a mohou si podle toho uvědomit své chyby a později se jich vyvarovat.

Vzhledem k tomu, že každou reálnou situaci, do které se celník ve službě může dostat, není možné při výcviku nasimulovat a že není možné předvídat chování lidí, kteří se v nich nacházejí a její vývoj, jsou modelové situace významné zejména pro vytvoření systému, který mohou cvičící celníci v různých modifikacích využít ve všech reálných situacích, do kterých se mohou ve své službě dostat. I při modelových situacích totiž dochází k různému vývoji, který se nedá předpokládat a nutí cvičící reagovat podle vývoje situace, což se děje v ještě větší míře v reálných nesimulovaných situacích. Ve stejném smyslu hovoří i JUDr. Náchodský (Taktika policejní akce): „*obranná struktura musí být postavena do kombinovaného, koordinovaného systému, umožňujícího kontrolovat průběh střetnutí za použití zbraní a jeho výsledek. Jedině tento systémový přístup splňuje rozvinutí dovedností v různě odlišných, ale současně spolu souvisejících postupech anticipace a konečných pozitivních výsledků*“. Z toho vyplývá, že během výcviku taktiky je zejména nutné, aby si cvičící vytvořili a osvojili systém a základní důležité prvky, které využijí při všech situacích vyskytujících se při jejich výkonu služby. Na některé nejvíce frekventované situace jako jsou kontroly vozidel, kontroly různých provozoven a budov, kontroly tržnic a asistenční činnosti poskytované jiným celním nebo finančním orgánům, je možno se při výcviku taktiky soustředit.

Častým opakováním zajistit, aby si cvičící za využití dovedností již získaných osvojili co možná nejjednodušší a nejefektivnější taktické postupy v určitých situacích. Uvedené potvrzuje i JUDr. Náchodský (Taktika policejní akce): „*vyvážený vztah mezi psychickou stabilitou, fyzickou zdatností, odborností, taktikou v pohybu, chováním a jednáním v reálně nebezpečné situaci a střeleckou dovedností umožňuje závažný služební zákrok za použití zbraně úspěšně realizovat. Všechny tyto faktory jsou stejně důležité a opomenutí kteréhokoli z nich vytváří potenciální nebezpečí ohrožení života nebo zdraví zasahujícího*“. K tomu bych snad pouze zmínil, že ke střelné zbraně a jejímu použití se přistoupí pouze v těch nejvyhrocenějších případech a předchází jim pokud možno užití ústní zákonné výzvy, použití různých donucovacích prostředků, nebo jejich kombinace a až teprve poté služební zbraň. Avšak za předpokladu, že je to vzhledem k úrovni hrozícího nebezpečí možné a nehrozí neúměrné riziko ohrožení života nebo zdraví zakročujících celníků (Náchodský, 1993, str. 12).

Před tím, než je při výcviku taktiky přistoupeno k samotným modelovým situacím, je nutné vysvětlit a názorně předvést obecné taktické zásady jednotlivých situací, které byly výše specifikovány. Dále musí být provedena řádná instruktáž figurantů, kteří při modelových situacích budou působit jako kontrolované a zúčastněné osoby a případně jako útočníci, jedním z nich je většinou instruktor a zkušený celník, protože je nutné, aby se figuranti chovali co nejvíce realisticky. To mohou však splnit pouze jako zkušení celníci, kteří již během své služby absolvovali několik služebních zákroků a velké množství služebních úkonů. Mohou zkušenosti z jednání osob, proti kterým zakročovali nebo s kterými při výkonu služby přišli do kontaktu a jejich chování převést i do modelových situací. Stejně tak cvičící jsou instruováni prakticky stejně jako v reálném výkonu své služby, před vysláním k výkonu určené činnosti. Dále je cvičícím nastíněna prostorová situace na místě, kde bude modelová situace probíhat. Cvičící jsou vybaveni a oblečeni stejně jako při reálném výkonu služby, jen donucovací prostředky a zbraně jsou nahrazeny cvičnými verzemi. Rovněž tak může být stanoven časový limit k provedení služebního zákroku v případech, kde by v reálné situaci hrozilo nebezpečí z prodlení. Stanovením časového limitu může být žádaným způsobem zvýšena stresová zátěž na cvičící.

Prakticky nejčastějším úkonem, prováděným celníky ve službě, je kontrola vozidel všech kategorií: osobních, nákladních, dodávek i autobusů. Proto je také nejvíce nacvičovanou situací v taktické přípravě. Výhodou kontrol vozidel je možnost stanovení jasných a relativně neměnných pravidel, která jsou stejná při každé kontrole vozidla a která umožňuje při jejich dodržování jednoduchou a efektivní eliminaci případného útoku. Je to především správný a bezpečný postup zastavení vozidla tak, aby nebylo ohroženo ani zastavující vozidlo, ani celník, který vozidlo zastavuje. Při tomto zastavování musí postupovat rovněž v intencích příslušných právních předpisů. Proto i nácvik správného zastavování vozidel včetně teoretické instruktáže o souvisejících právních předpisech je součástí této části nácviku kontroly vozidel. Po nácviku zastavování vozidel následuje nácvik správného způsobu přistoupení k zastavenému vozidlu, jehož správné provedení a jeho způsob jsou ovlivněny zkušenostmi převzatými zejména od Policie České republiky. Následuje správné rozestavení kontrolujících celníků při samotné kontrole tak, aby mohli reagovat na jakoukoliv situaci, která by mohla během kontroly nastat (viz příloh č. 5 a č. 6).

Důraz při tomto nácviku je kladen zejména na správné poziční rozmístění kontrolujících celníků a dodržování těchto pozic během celé kontroly. Toto poziční rozmístění celníků je důležité nejen pro tuto část taktiky, ale pro taktiku celou a je důležité pro prvek vzájemného zajišťování celníků v hlídce, která je minimálně dvojčlenná.

Po zvládnutí těchto dovedností, jejichž nácvik je realizován bez napadení nebo vzniku jakékoli rizikové situace, následuje zvyšování náročnosti nácviku. Toto zvyšování náročnosti nácviku je realizováno zejména verbálními a fyzickými útoky na cvičící celníky, zvyšováním počtu zúčastněných osob a stupni jejich agresivity a zvyšování stupně jejich vybavení různými nástroji a zbraněmi. V poslední fázi jsou již nacvičovány komplexní modelové situace za přítomnosti vozidel celní správy, kontrolovaných vozidel, většího počtu cvičících celníků a většího počtu kontrolovaných osob, které se dopouštějí nějaké nelegální činnosti, například takzvaného pašování a jsou ozbrojené a agresivní. Veškeré výše uvedené nácviky jsou zaznamenávány audiovizuální technikou a po skončení praktických

nácviků je prováděn jejich následný rozbor s diskuzí instruktorů a cvičících o jejich průběhu (viz příloha č. 7).

Další oblastí, která je v rámci výcviku taktiky nacvičována, je provádění kontrol v provozovnách, jsou to zejména provozovny typu kamenného obchodu, novinového stánku, restauračního zařízení, diskotéky a podobných. V těchto provozovnách je kontrolován zejména prodej alkoholických a tabákových výrobků. Zejména v případě kontrol restauračních zařízení nebo diskoték, je zvýšené riziko napadení kontrolujících celníků zejména ze strany hostů těchto provozoven, kteří mohou být pod vlivem alkoholu nebo omamných látek a mohou proto reagovat agresivně. I zde je důležitý nácvik zejména vzájemného zajišťování celníků, který může být ztížen nepřehledným prostředím, ve kterém se nacházejí, tma, hluk, velké množství osob, to vše negativně ovlivňuje přehled o situaci. Z toho důvodu je také důležitý nácvik správné a efektivní komunikace mezi kontrolujícími-cvičícími celníky. Toto náročné prostředí se v podmínkách nácviku velmi těžko simuluje, proto je nutné před samotným provedením modelové situace provést detailní instruktáž o situaci, ve které bude tato modelová situace probíhat (viz příloha č. 8).

Specifickými místy pro výkon služby jsou pro celníky tržnice a to zejména asijské. I vzhledem k tomu, že drtivá většina útoků na celníky se stala na asijských tržnicích, nebo v jejich okolí, je nácvik těchto situací zařazen do výcviku taktiky a je pro něj zpracován speciální postup. Z důvodu většího počtu celníků, kteří se kontrol na tržnicích účastní, je organizován v rámci služební přípravy na centrální úrovni nácvik těchto kontrol a zejména jejich řízení pro celníky, na nižších a středních stupních řízení, kteří tyto kontrolní akce řídí. Při nácvicích pro celníky, kteří provádějí kontroly je rovněž nacvičován přístup k těmto tržnicím, vstup do nich, pohyb po chodbách a vstup do prodejních míst. Zde je opět kladen důraz na vzájemné krytí celníků v malém a nepřehledném prostoru, bezpečné řízení vozidel a i bezpečné vystupování z nich. Vstup do tržnic, pohyb po chodbách a vstup do prodejních míst je inspirován osvědčenými postupy specializovaných útvarů policie, celní správy i armády. Při kontrolách tržnic je totiž nutné zohlednit i členitost těchto objektů, jejich různé stavební úpravy a možnost ukrývání se osob porušujících platnou legislativu. Holoubek (Taktika boje) popisuje metody a specifika prohlídek takovýchto prostor: „*místnost je pravděpodobná pozice, kde*

můžeme očekávat kontakt s ukrytým nebo zabarikádovaným pachatelem. Můžeme čekat různé odlišnosti v architektonickém řešení místnosti, plány domu nutně nemusí odpovídat skutečnosti. Taktický postup vstupování do místnosti bude vždy jednotný a zásada bude platit jenom jedna jediná, a tou je: prvotním problémem je místnost, v které je možno předpokládat pachatele. Vizualní kontrola musí být vždy důkladná proto, aby se místo prohlídky dalo označit za bezpečné. Rovněž vysoký počet nezúčastněných osob při těchto kontrolách může působit jisté problémy a proto i na tyto situace jsou celníci v rámci výcviku taktiky připravováni (Holoubek, 2005, str. 113).

Poslední oblastí kontrol, které jsou při výcviku taktiku nacvičovány, je oblast asistenčních činností poskytovaných jiným celním a finančním orgánům, zejména při jimi prováděných exekucích u fyzických a právnických osob, dále pak při dražbách a při zabezpečovací činnosti v sídlech územních celních a finančních orgánů. Zde jsou nacvičovány zejména způsoby ochrany osob, kterým je poskytována tato asistenční činnost. Cvičící celníci se v rámci modelových situací učí rozeznávat hrozící nebezpečí ze strany osob, u nichž je vykonáván určitý úkon chráněnými osobami, například již zmiňovaná exekuce movitého majetku. Učí se rovněž asertivním chováním a za pomoci zákonných výzev eliminovat hrozící nebezpečí a samozřejmě i eliminovat útok na ně samotné nebo na chráněné osoby.

Při všech nácvicích modelových situací je rovněž vyžadováno správné jednání zakročujících celníků po zákroku. Patří sem poskytnutí bezodkladné předlékařské pomoci, vyzoomění nadřizovaných orgánů, orgánů policie, přivolání posil a dalších.

Závěrem této stati bych chtěl uvést, že v ní nebyly detailně popisované jednotlivé metody a postupy služebních úkonů a služebních zákroků proto, že to vzhledem k bezpečnému výkonu služby celníků není možné.

3.4 Střelecká příprava

Tuto stat' bych uvedl větou, kterou při návštěvě novinářů pronesl instruktor francouzské protiteroristické brigády: „*Všimněte si, že profesionálové vždycky zachovávají pravidla bezpečnosti*“, cituje ji rovněž JUDr. Náchodský (Taktika policejní akce). „Bezpečnost“ je nejvíce frekventovaný pojem při zacházení se střelnými zbraněmi, který ale v rámci výcviku profesionálů, celníky ve službě nevyjímaje, nesmí být jen prázdným slovem. Střelná zbraň je velice účinná, ale taky velice nebezpečná, jak pro člověka proti kterému je použita, tak pro toho, kdo s ní neopatrně nebo v rozporu s pravidly bezpečnosti zachází. Traduje se jedna ironická poučka, která říká, že nejvíce úrazů střelnou zbraní se stane prokazatelně nenabitou zbraní. U manipulace se střelnou zbraní totiž není možné si něco pouze myslet nebo předpokládat, je nutné vědět. Není možné si myslet, že není náboj ve zbraní a podle toho s ní také manipulovat, musím to vědět. A i přesto, že vím, jedno z nejfrekventovanějších pravidel pro manipulaci zní: „*se zbraní se zachází vždy tak, jako by byla nabitá*“. (Náchodský, 1993, str. 203), (Metodika střelecké přípravy v CS, 2010).

Ačkoliv se část služební přípravy zabývající se střelnými zbraněmi nazývá střelecká příprava, praktická střelba s ostrým střelivem je až tou poslední dovedností, kterou musí cvičící celník zvládnout. Této dovednosti předchází především zvládnutí teoretických znalostí z oblasti platné legislativy, která se týká zbraní a střeliva, provádění služebních zákroků a oprávnění použití zbraně. Další oblastí teoretických znalostí je konstrukce a funkce střelných zbraní obecně a dále zbraní, kterými je vybavena většina celníků ve službě, ať už se jedná o krátké zbraně – samonabíjecí pistole, nebo dlouhé zbraně – útočné pušky, samopaly. Poslední čistě teoretickou oblastí znalostí je účinek určitého druhu střeliva na určité části těla člověka. Další dovednosti a jejich nácvik jsou pak již realizovány pouze prakticky, a to především formou takzvaného *suchého nácviku*, což je způsob tréninku manipulace se zbraní včetně zamíření a střelby, ovšem za použití cvičného střeliva, které nelze iniciovat k výstřelu.

Celní správa české republiky zvolila pro výcvik celníků střelecký koncept vytvořený ve státě Izrael a nazývaný se: „*Israeli combat shooting*“ v překladu: „*Izraelská bojová střelba*“. Důvodem je vývoj a místo vzniku tohoto systému a ověření jeho účinnosti v reálném boji. Závada (Izraelská bojová střelba) konstatuje: „*vzhledem k poloze státu Izrael a četnosti teroristických konfliktů, byl tento stát nucen vyvinout koncept boje tak, aby byl snadno naučitelný a velmi efektivní. Jeho účinnost se úspěšně projevuje v boji již několik desetiletí. Jak dále ve své knize uvádí: „zkušenosti z přímých střetů, které jsou ihned začleněny do výcviku, jej činí naprosto ojedinělým oproti jiným konceptům výuky střelby. Proto je výcvik tohoto systému dodnes velmi kladně hodnocen ze strany profesionálů z řad ozbrojených složek jiných států“*. Dalším podstatným aspektem tohoto systému, který jej zvyhodňuje v podmínkách běžného výkonu služby celníků, je jeho nastavení tak, že střelec nenosí náboj v nábojové komoře a zbraň tak nemůže samovolně vystřelit. Na druhou stranu to ovšem klade vyšší nároky na pohotovost a schopnosti celníků, které musí získat během výcviku střelecké přípravy (Závada, 2008, str. 14).

Jak bylo výše uvedeno, výcvik střelecké přípravy začíná teoretickou instruktáží, při které účastníci výcviku dostávají informace zejména legislativního charakteru, které ovšem pouze rozšiřují jejich znalosti získané v jiných oblastech vzdělávání celníků. Dále jsou těmto účastníkům předloženy informace z oblasti konstrukce a funkce zbraní. K tomu slouží zejména řezy různých typů zbraní s popisem jednotlivých částí zbraní a vysvětlení funkce různých typů zbraní. A v neposlední řadě rovněž instruktáž o účincích a vhodnosti použití různých druhů střeliva na různé materiály a lidské tělo.

V první části praktického nácviku se cvičící učí zbraň bezpečným způsobem zkontrolovat, zda není nabitá, přesně podle vydané metodiky pro střeleckou přípravu v Celní správě České republiky. Nácvik probíhá tak, že instruktor vždy ukáže cvičícím správný a bezpečný postup a upozorní na chyby, kterých se cvičící mohou dopustit. Poté již pod dozorem instruktora cvičící zkoušejí předvedené a předepsané postupy. Kontrola zbraně, zda není nabitá, zejména před nástupem do služby a po ukončení služby, je nejčastější manipulací se zbraní, kterou celníci se zbraní provádějí. Z tohoto důvodu je vyžadováno bezvadné zvládnutí této dovednosti.

Dalším nacvičovaným prvkem je nácvik správného držení zbraně, což je i dle Závady (Izraelská bojová střelba): „jedna z nejdůležitějších věcí při střelbě“. Tento prvek je velice účelně nacvičován ve dvojici cvičících, kdy jeden z dvojice cvičí správné a pevné držení zbraně a druhý z dvojice se mu zbraň snaží z ruky vytrhnout. Je to jednak způsob nácviku správného držení zbraně, ale také prvotní nácvik chování se zbraní v davu (Závada, 2008, str. 22).

Po nácviku držení zbraně následuje nácvik správného postoje, který dle Závady (Izraelská bojová střelba): „musí splňovat dvě hlavní kritéria, a to za prvé musí být dostatečně stabilní a přitom umožňovat plynulý přechod do jiných střeleckých pozic“. A v popisu správného postoje pokračuje: „nejdůležitějším prvkem tohoto postoje je totální zatnutí všech svalových skupin. Střelec musí mít zatnuté břišní svalstvo, zatnutá stehna, v postoji musí mít zatajený dech a při samotné střelbě se nedýchá“. Tento prvek je rovněž velice vhodné nacvičovat ve dvojici, kdy nejprve jeden cvičící za dohledu a kontroly instruktora zaujímá správný postoj. A až poté, co je tento postoj správný, zkouší druhý z dvojice cvičících prvního cvičícího, který opakovaně zaujímá postoj za pomoci lehkých úderů a strkání, jej z tohoto postoje vychýlit. Podle toho, nakolik se mu to daří, lze usuzovat na kvalitu zaujímaného postoje (Závada, 2008, str. 27).

Po zvládnutí správného postoje se pokračuje nácvikem takzvaného napichování zbraně na cíl, jehož cílem je opět dle Závady (Izraelská bojová střelba): „vytvoření svalové paměti na to, aby střelec vždy dokázal zbraň navést co nejrychleji na cíl“. Tato schopnost je nacvičována napichováním zbraně na cíl ve správném postoji a jejím opětovným stahování k tělu. Správnost napíchnutí zbraně si cvičící ověřují sami tak, že po napíchnutí zbraně na pomyslný cíl si pohledem přes mířidla ověří správnost zaměření (Závada, 2008, str. 32).

Následující cvičenou dovedností je míření. Vzhledem k tomu, že převážná většina konfliktů se zbraní se odehrává do vzdálenosti nejvýše patnáct metrů, cvičící si v rámci střelecké přípravy osvojují míření oběma otevřenými očima. Je to i z důvodu, který uvádí Závada (Izraelská bojová střelba): „obě otevřené oči znamenají sto procentní periferní vidění, které je důležité k tomu, aby střelec měl dostatek informací k vyhodnocení bojové situace“. Praktický nácvik je realizován

víceméně až během ostrých střelb na střelnici, jejíž zvládnutí je vidět v terči (Závada, 2008, str. 36).

Po nácviku míření se v nácviku pokračuje další dovedností a tou je tasení zbraně, což je pohyb zahrnující odjištění pouzdra, uchopení zbraně, její vytažení z pouzdra a přivedení zbraně před tělo. K tomuto Závada (Izraelská bojová střelba) uvádí: *„jen dobře uchopená a rychle vytasená zbraň zasáhne a splní svůj účel tj. eliminaci cíle. Hluk výstřelu ještě nikdy nikoho nezabil, a proto střelci kladou velký důraz na přesnost prvního výstřelu. Takto by se dala do jedné věty shrnout metoda izraelské obrané střelby pojednávající o tasení zbraně“*. Nácvik této dovednosti je dvojfázový, v první fázi se cvičící učí pomalu a technicky správně zbraň v pouzdře u těla najít, pouzdro odjisti, zbraň uchopit, vytáhnout zbraň a přivést ji před tělo. Tato první fáze není tedy zaměřena na rychlost, ale na zvládnutí správné techniky. Druhá fáze nácviku potom spočívá v rychlosti tasení, kdy mnohonásobným opakováním se dostaví pohybová paměť a zvyšuje se rychlost tasení (Závada, 2008, str. 46).

Poslední dílčí dovedností, kterou musí cvičící v rámci první části praktického nácviku zvládnout, je natažení zbraně, což je úkon zahrnující přivedení náboje ze zásobníků do nábojové komory, napnutí bicího kohoutu, což uvede zbraň do stavu, kdy je při stisku spouště okamžitě schopná střelby. Jak bylo výše uvedeno v rámci Celní správy České republiky je zavedeno nošení zbraně bez náboje v nábojové komoře stejně jako v systému izraelské bojové střelby. Důvodem je zejména bezpečnost takto nošených zbraní. Vzhledem k tomu se musí celníci ve službě během střelecké přípravy naučit rychle přivést zbraň do střelby schopného stavu. Nácvik opět probíhá mnohonásobným opakováním správného natažení zbraně, kdy je kladen důraz na správné uchopení těla zbraně a závěru. Rovněž tak je kladen důraz na to, aby zbraň byla ve správné pozici před tělem.

Po této části nácviků dílčích dovedností následuje cvičení, při kterém jsou výše nabyté dovednosti spojeny v dynamický pohyb, který končí správným zamířením na cíl. Nácvik probíhá opět s neaktivním střelivem neumožňujícím výstřel. Použití tohoto střeliva je vhodné i proto, že pokud by cvičící prováděl natahování závěru nesprávným způsobem, toto by se díky cvičnému střelivu ihned projevilo závadou.

Průběh nácvičku je takovýto: na povel cvičící provede tasení zbraně, její natažení, napíchnutí zbraně na cíl a simuluje výstřel za správného držení zbraně. Během toho ještě správně zaujme postoj a provede míření oběma očima. Toto cvičení se provádí opakovaně a během jeho průběhu je průběžně kontrolována správnost všech dílčích dovedností a cvičení jako celek (viz příloha č. 9).

Ve třetí části výcviku střelecké přípravy si cvičící osvojují speciální dovednosti, jakými jsou: odstraňování závad při střelbě, výměna zásobníků, bezpečné vypuštění bicího kohoutu a bezpečné vybití zbraně. Nejdříve probíhá nácviček výměny zásobníku ve zbrani, takzvané přebití. K této oblasti Závada (Izraelská bojová střelba) uvádí: „*důležitá zásada při přebíjení způsobem izraelské bojové střelby je ta, že zbraň se při přebíjení stahuje vždy k rychlé kontrole, zda nedošlo po vystřelení posledního náboje k závadě. Je velmi důležité, aby střelec se zbraní při přebíjení manipuloval v úrovni své brady. Tato poloha zbraně umožňuje vizuální kontrolu zbraně i okolí*“. Nácviček přebíjení je rozdělen na nácviček bojového-nuceného přebití a nácviček taktického přebití. Jak je patrné z názvu, nucené přebití probíhá v okamžiku, že střelec nemá ve zbrani žádné náboje a pro to, aby mohl pokračovat ve střelbě, musí do zbraně vložit jiný zásobník s náboji. Tento nácviček je prováděn rovněž z počátku pomalu s důrazem na správnou techniku provedení a posléze se přidává na rychlosti provedení. Taktické přebití spočívá v doplnění kapacity střeliva ve zbrani výměnou zásobníku s menším počtem nábojů, za zásobník s větším počtem nábojů. Vzhledem k tomu, že tato operace je prováděna za stavu zbraně, kdy je náboj v nábojové komoře a je napnut bicí kohout, to znamená, že zbraň je připravená okamžitě vystřelit, zejména při nesprávné manipulaci s ní. Při nácvičku této operace je kladen mimořádný důraz na bezpečnost provedení, zejména na směřování zbraně do bezpečného prostoru a nedotýkání se spouště (Závada, 2008, str. 102).

Odstraňování závad vzniklých při střelbě je další specializovanou dovedností, kterou musí cvičící celníci bezpečně zvládnout. Vzhledem k tomu, že závada na zbrani by v případě reálného ozbrojeného konfliktu mohla znamenat vysoký stupeň ohrožení střelce, je nutné, aby si tuto dovednost cvičící celníci skvěle osvojili a hlavně, aby při ní dosáhli vysokého stupně rychlosti a bezpečnosti.

Vypuštění bicího kohoutu je dovednost nezbytná pro celníky, kteří ve službě nosí krátkou zbraň opatřenou bicím kohoutem. V reálném výkonu by mohli potřebovat, například po použití varovného výstřelu, zbraň uvést do stavu, kdy není schopná okamžité střelby. To provedou vypuštěním bicího kohoutu, který poté není způsobilý iniciovat náboj, který spočívá v nábojové komoře. Pokud by tak neučinili, mohl by nevypuštěný bicí kohout dopadnout na úderník a iniciovat nechtěný výstřel. Vypuštění bicího kohoutu je nacvičováno velmi důkladně tak, aby i v reálné stresové situaci byli cvičící celníci schopni bezpečného vypuštění bicího kohoutu a tím docílit možnosti bezpečně uložit zbraň do pouzdra a ihned poté, jak to situace dovolí, mohli zbraň bezpečně vybit.

Bezpečné vybití zbraně obnáší činnost, při které je zbraň zbavena náboje, který spočívá v nábojové komoře a je nutno jej vyjmout proto, že zbraň bude nutné například někomu předat. Vzhledem k tomu, že při této činnosti spočívá náboj v nábojové komoře, je opět kladen důraz na vysokou bezpečnost provedení této činnosti. Je nutné dodržovat obecné zásady bezpečnosti: míření do bezpečného prostoru a nedotýkání se prsty spouště zbraně.

Tyto výše uvedené dovednosti a bezpečnostní zásady jsem doposud popisoval pro manipulaci s krátkou zbraní - samonabíjecí pistolí, kterou jsou celníci účastníci se střeleckého výcviku standardně vybaveni a běžně ji nosí do služby. Ovšem v určitých specifických případech mohou být do služby vybaveni i dlouhou střelnou zbraní, což je nutné zohlednit i při střelecké přípravě. Proto jsou výše popsané nácviky i v menší míře zařazeny do výcviku střelecké přípravy. Vzhledem k tomu, že dlouhá zbraň její konstrukce i funkce je odlišná od zbraně krátké je nutné určité činnosti modifikovat a některé úplně vypustit (viz příloha č. 11).

Pomyslným vrcholem střelecké přípravy jsou ostré cvičné střelby, při kterých si cvičící celníci ověří při reálné střelbě na různé formy terčů a terčových zařízení správnost svých dříve nabytých dovedností a znalostí. Pro instruktora znamenají cvičné střelby relativně náročnou a zodpovědnou přípravu, aby nebyly cvičné střelby nikterak komplikovány, proběhly hladce a především bezpečně. Součástí této přípravy je její vypracování v písemné podobě. Ta je pak vydána služebním

funkcionářem jako rozkaz a jsou s ní seznámeni všichni celníci, kteří se cvičných střelb budou účastnit (viz příloha č. 13).

Vzhledem k tomu, že Celní správa ČR nedisponuje v současné době možností využití vlastní střelnice, je nutné, aby si instruktor služební přípravy zajistil střelnici sám, popřípadě je mu střelnice nadřízeným stupněm řízení přidělena. Poté je nutné s provozovatelem střelnice dohodnout provozní podmínky na střelnici, jaké střelivo je možno na střelnici používat a z jakých zbraní je možno na střelnici střílet. Poté je rovněž dohodnuto, jaká terčová zařízení, popřípadě jiné pomůcky budou na střelnici připraveny, podle toho, jaké střelecké úlohy budou při těchto cvičných střelbách nacvičovány. Dále je nutné zajistit případnou lékařskou pomoc, to jest zjistit nejbližší zdravotnické zařízení, kam by případně bylo možné převézt zraněného účastníka. Rovněž instruktoři jsou vyškoleni jako zdravotníci pro případné poskytnutí předlékařské první pomoci. Dále je nutné zajistit střelivo a další pomůcky jako ochranné brýle, střelecká sluchátka a další.

V den konání střelb je nutné připravit místo střeleckých cvičení. Především nainstalovat terčová zařízení, umístit na ně zvolené terče, vytyčit palebnou čáru, přípravnou čáru, určit místo pro výdej střeliva, místo pro čištění zbraní a bezpečný prostor pro střelbu a kontrolu zbraní.

Cvičící po příjezdu na střelnici musí neprodleně provést kontrolu zbraní a jejich bezpečné vybití, pokud se cvičných střelb účastní se svojí přidělenou zbraní. Pro střeleckou přípravu, zejména pro část ostrých cvičných střelb je velice žádoucí, aby cvičící celníci používali svoji přidělenou zbraň a tím si zvykali na různé drobné nuance, například v přesnosti střelby, které jejich přidělená zbraň může vykazovat. Po této kontrole zbraní jsou cvičící vybaveni ochrannými brýlemi, střeleckými sluchátky a přidělenou dotací střeliva. Poté jsou instruováni o bezpečnostních a provozních pravidlech na střelnici, o bezpečnostních pravidlech při střelbách a je dotazem ověřeno, zda jsou způsobilí k provedení střelb. Dále je cvičícím představeno a vysvětleno střelecké cvičení, které je pro cvičné střelby zvoleno. Vzhledem k efektivnosti a úspornosti je během cvičných střelb prováděno několik střeleckých cvičení. Tato cvičení jsou většinou zvolena tak, aby ve svém průběhu zahrnovala co možná nejširší škálu dovedností, které si cvičící osvojily během

takzvaného suchého nácviku. Tím, že si tyto dovednosti vyzkouší a nacvičí v reálné střelbě, byť pouze v rámci cvičných střelb, získají tyto dovednosti zcela jiný rozměr. Toto je umožněno tím, že zbraně pracují zcela reálně, včetně akustických, pachových, pohybových a jiných efektů, které střelbu doprovázejí. Tyto efekty rovněž částečně ovlivňují psychický stav cvičících a jejich soustředění. Nutno podotknout, že pro výcvik pozitivně. I cvičící, kteří mají poněkud laxnější přístup k suchému nácviku, potom na střelnici během cvičných střelb přistupují k nácviku podstatně zodpovědněji.

Pro popis střeleckého cvičení jsem zvolil jedno z nejvíce nacvičovaných střeleckých cvičení v rámci cvičných ostrých střelb a to takzvanou střeleckou sebeobranu. Cílem tohoto cvičení je, aby cvičící celník byl schopen kdykoliv rychle reagovat se zbraní na vzniklé ohrožení jeho zdraví a života. Proto je nutné, aby během cvičných střelb byl schopen ze vzdálenosti sedm metrů do tří sekund zbraň tasit z pouzdra, správně ji uchopit, natáhnout závěr, zaujmout správný postoj, dvakrát vystřelit na terč se siluetou postavy a zasáhnout siluetu postavy na terči dvěma zásahy. Celníci, zařazení v druhé kategorii služebních míst, musí siluetu zasáhnout jednou do vitální zóny siluety postavy a jednou do siluety postavy.

Toto cvičení je tedy prováděno na vzdálenost sedm metrů. Všichni cvičící mají nasazeny chrániče sluchu a zraku a po povelu k zasunutí zásobníků s plnou kapacitou nábojů dle zbraně, tak učiní všichni cvičící na přípravné čáře. I pouhé zasunutí zásobníku do zbraně musí být provedeno metodicky správně a za dodržení bezpečnostních pravidel, zejména pak míření zbraně do bezpečného prostoru, což je zpravidla místo vymezené okraji terčů. Poté, co všichni cvičící mají bezpečně a řádně zasunuty zásobníky ve zbraních, je uloží do pouzdra na zbraň a to zajistí proti vypadnutí nebo ztrátě zbraně. Dále vždy na povel instruktora přistoupí na střeleckou čáru a ohlásí připravenost ke střelbě. Instruktor zkontroluje, zda je zbraň cvičícího celníka bezpečně v pouzdře a to je zajištěno. Na signál zařízení zvaného „*timer*“ cvičící provede výše popsané úkony. „*Timer*“ zaznamená čas druhého výstřelu a tím i to, zda cvičící splnil časový limit nebo ne. Poté cvičící v kleku provede bezpečné vybití zbraně tak, jak bylo popsáno výše v části věnované suchému nácviku a předloží ke kontrole bezpečně vybitou zbraň se závěrem v zadní poloze, zásobník vyjmutý ze zbraně a jeden náboj, který byl v nábojové komoře.

I toto bezpečné vybití je pečlivě kontrolováno instruktorem, aby nedošlo k případnému ohrožení bezpečnosti. Pokud by k němu došlo, ihned zakročí. Až na povel instruktora může cvičící spustit závěr zbraně, provést ověřovací spuštění bicího kohoutu respektive uvolnění úderníku nazývané „*rána jistoty*“. Po této ráně jistoty uloží cvičící zbraň opět do pouzdra a to zajistí, náboj napásakuje zpět do zásobníku a ten uloží mimo zbraň. Instruktorem je mu sdělen čas. S instruktorem poté přistoupí k terči a ověří zásahy a tím i splnění nebo nesplnění limitu pro toto cvičení. Vzhledem k tomu, že se jedná o poměrně náročné cvičení, je v rámci střeleckého výcviku a v rámci ostrých cvičných střelb co nejčastější (viz příloha č. 10).

Popsaná střelecká sebeobrana není jedinou disciplínou, kterou musí celníci účastníci se střelecké přípravy v Celní správě České republiky bezpečně zvládnout. Těchto disciplín je několik, ale všechny v sobě zahrnují dovednosti již popsané výše v části věnované suchému nácviku. Například jsou to střelba na několik terčů s přenášením záměrné a prováděním taktického, bojového přebití a odstraňováním závad, dále pak střelba zpoza krytu, střelba za pohybu, střelba se zbraní v jednoručním úchopu, střelba ve tmě s pomocí baterky, záměna donucovacích prostředků za zbraň a řada dalších. Všechna tato cvičení mají ale jedno společné - již tolikrát zmiňovanou bezpečnost (viz příloha č. 12).

4 Přezkušování v disciplínách služební přípravy

Jako v každém vzdělávacím systému i v profesní přípravě příslušníků Celní správy České republiky je nutné ověřovat nabyté znalosti a dovednosti, služební přípravu nevyjímaje. Proto i služební předpis, který se zabývá oblastí služební přípravy celníků, upravuje prověřování a přezkušování v jednotlivých disciplínách služební přípravy. Frekvence těchto prověrek je jedenkrát za dva roky, popřípadě pokud chce celník přejít na služební místo, na které jsou stanovena přísnější kritéria. (PaedDr. L. Mazánková, Dr., 2006, Základy didaktiky), (Interní předpisy Celní správa ČR)

Prověrky jsou stanoveny pro fyzickou přípravu (fyzickou zdatnost), střeleckou přípravu, taktiku a sebeobranu. Pro každou tuto disciplínu jsou stanovena limitní kritéria, která musí prověřovaný celník splnit, aby mohl nadále vykonávat činnost na služebním místě, které splnění těchto požadavků vyžaduje.

Limity jsou rozděleny podle kategorií služebních míst a i dle věku a pohlaví. Pro čtvrtou kategorii služebních míst nejsou prověrky stanoveny a pro první kategorii služebních míst jsou natolik nad rámec této práce, že není nutné je dále přibližovat. Zbývají tedy druhá a třetí kategorie služebních míst. Tyto jsou jak v rámci provádění služební přípravy celníků jako celku, tak i v rámci provádění prověrek, zastoupeny nejvíce. Druhá kategorie, která zahrnuje služební místa s náplní činnostmi s vyšším rizikem, mají z pochopitelných důvodů limity a podmínky ke splnění prověrek přísnější, než služební místa v kategorii třetí, která zahrnuje služební místa s náplní činností s nižším stupněm rizika. V oblasti fyzické přípravy jsou to přísnější časové limity na provedení jednotlivých cviků, anebo počty opakování určitého cviku. Celníci zařazení ve druhé i třetí kategorii služebních míst však musí absolvovat stejné disciplíny a cviky fyzické přípravy. V rámci prověrek v oblasti sebeobranu absolvují celníci zařazení ve druhé a třetí kategorii služebních míst stejnou sebeobranou situací s napadením v poměru jeden proti jednomu. Snad jen její subjektivní posuzování komisí může být částečně

ovlivněno rozdíly v nárocích kladených na tyto dvě kategorie. Prověrku v oblasti taktiky provedení služebního úkonu nebo služebního zákroku celníci zařazení ve třetí kategorii služebních míst neabsolvuji. V poslední prověřované oblasti, střelecké přípravě, absolvují celníci druhé a třetí kategorie služebních míst stejné střelecké situace s tím rozdílem, že v rámci těchto střeleckých situací neplní stejné úkoly a nemusí předvést komisi stejné dovednosti. U třetí kategorie služebních míst jsou některé prověřované dovednosti speciálnější povahy vypuštěny, byť jsou v rámci výcviku střelecké přípravy nacvičovány a jejich bezpečné zvládnutí instruktory vyžadováno.

Jako příklad prověrek v rámci služební přípravy celníků bych v této práci uvedl prověrku fyzické zdatnosti, kterou musí absolvovat a splnit také každý uchazeč o přijetí do služebního poměru k Celní správě České republiky na služební místo ve druhé nebo třetí kategorii. Cílem tohoto okruhu prověrek je ověření všeobecné fyzické zdatnosti. První prověrkou je provedení běhu na jeden tisíc metrů, ověřovanou schopností je vytrvalostní síla převážně svalů dolních končetin, úkolem je uběhnout jeden tisíc metrů v co nejkratším čase. Časový limit je pro třetí kategorii služebních míst pět minut a třicet sekund, pro druhou kategorii pak pět minut a patnáct vteřin. Další prověrkou je opakované provedení kliku do vzpor ležmo, ověřovanou schopností je vytrvalostní a dynamická síla trojhlavého svalu pažního, svalstva hrudníku a svalů pletence ramenního, úkolem je provedení maximálního počtu kliků bez přerušení, stanoveným způsobem a bez zapření nohou. Správné provedení je leh na břicho, skrčené paže opřít dlaněmi o zem, špičky prstů v úrovni ramen směřují vpřed, hlava směřuje vpřed, dopnutím paží v loktech vzpor ležmo, pokrčením paží v loktech lehkým dotekem hrudníku o ležící zářezku velikosti lahve a zpět do kliku, trup je zpříma, pánev se nevysazuje, ani neprohýbá. Ženy mohou tento cvik provádět s oporou kolen o podložku. Limit opakování je u třetí kategorie služebních míst nejméně dvanáct opakování a u druhé kategorie nejméně čtrnáct opakování. Následující prověřovanou dovedností je celomotorický test, ověřovanou schopností je silově-obratnostní vytrvalost svalů fyzických a postulárních, úkolem je provedení maximálního počtu cviků za dvě minuty. Správné provedení je ze stoje spatného přes dřep do lehu na břicho, zvednout ruce z podložky, přejít zpět opět přes dřep do stoje spatného, dále se pokračuje přes dřep do lehu na zpřímená záda, ruce se dotknou podložky podél těla a zpět přes sed a dřep do stoje spatného, za každý

přechod do stoje spatného je počítáno jedno provedení cviku. Minimální počet správně provedených cviků je pro třetí kategorii služebních míst šestnáct a pro druhou kategorii nejméně osmnáct opakování. Posledním přezkušovaným cvikem je člunkový běh, prověřovanou schopností je rychlostní obratnost převážně dolních končetin, úkolem je uběhnout vzdálenost čtyři krát deset metrů stanoveným způsobem v co nejkratším čase. Správné provedení je po startu vedle mety běžet šikmo mezi metami, oběhnout druhou metu, stejným způsobem se vracet zpět, oběhnout první metu, třetí úsek běžet přímo, dotknout se druhé mety, rychle se otočit a při průběhu kolem první mety je zastavena časomíra. Maximální čas na provedení tohoto cviku je pro třetí kategorii služebních míst patnáct sekund a pro druhou kategorii je to pak nejvýše čtrnáct a půl sekundy (vnitřní předpisy Celní správy ČR).

Před těmito prověrkami fyzické zdatnosti je vždy nutné, aby instruktor u přezkušovaných provedl přípravu na fyzickou zátěž tak, jak je popsáno v části této práce zaměřené na fyzickou přípravu celníků. Je to nutné pro to, aby přezkušování podali co možná nejlepší výkony a nedošlo při prověrkách ke zranění.

Prověrky jsou uskutečňovány před komisí, která je vždy tříčlenná a skládá se z instruktora služební přípravy, který u přezkušovaných celníků vede jejich služební přípravu, instruktor služební přípravy z jiného útvaru celní správy a zpravidla příslušník celní správy s personální pravomocí. O každé zkoušce je vyhotoven protokol. Při nesplnění limitů a podmínek prověrek je možno po stanovené době prověrky opakovat. Pokud ani poté nejsou prověrky splněny, musí celník, který tyto prověrky nesplnil, přejít na služební místo v kategorii pro kterou je schopen limity a požadavky splnit.

5 Praktická část

5.1 Cíle výzkumu, stanovení hypotéz

Cílem výzkumu bylo zjistit jak je služební příprava v celní správě České republiky jako celek v současné podobě hodnocena příslušníky celní správy, kteří se jí přímo účastní a zda je dle jejich názoru efektivní. Dále si klade za cíl zjištění, zda je jejich účast v systému služební přípravy přínosem pro jejich profesní a pro jejich soukromý život. Tento výzkum byl proveden na vybraném vzorku respondentů, kteří jsou příslušníky celní správy a pravidelně se účastní výcviku služební přípravy ve všech jejich disciplínách, které jsou popsány v teoretické části této práce. Celkový počet respondentů byl šedesát. Jako výzkumná metoda byla zvolena metoda dotazníková a k ní zpracován dotazník (viz příloha č. 14).

Získané poznatky bych chtěl nabídnout k dalšímu využití příslušnému odboru Generálního ředitelství cel, který centrálně vede oblast služební přípravy v Celní správě a tvoří řídicí akty a metodiky služební přípravy.

Cílem výzkumu bylo zjistit:

- > Jak respondenti hodnotí „služební přípravu“ jako celek?
- > Zda je dle respondentů „služební příprava“ a její systém v současné podobě efektivní?
- > Zda je dle respondentů jejich účast v systému „služební přípravy“ pro jejich profesní život přínosem?
- > Zda jsou dle respondentů dovednosti získané při výcviku „služební přípravy“ a nároky, které na ně klade přínosem v jejich soukromém životě?

Stanovení hypotéz

Při stanovení hypotéz jsem vycházel z cílů, které tato práce stanovuje, z informací získaných studiem podkladů a pramenů k vypracování této práce a zejména ze zkušeností a informací, které jsem nabyl jako instruktor služební přípravy osobně nebo od kolegů, kteří rovněž působí jako instruktoři služební přípravy.

Hypotéza 1:

Celníci hodnotí „služební přípravu“ jako celek pozitivně a její systém je v současné podobě dle jejich názoru efektivní.

Hypotéza 2:

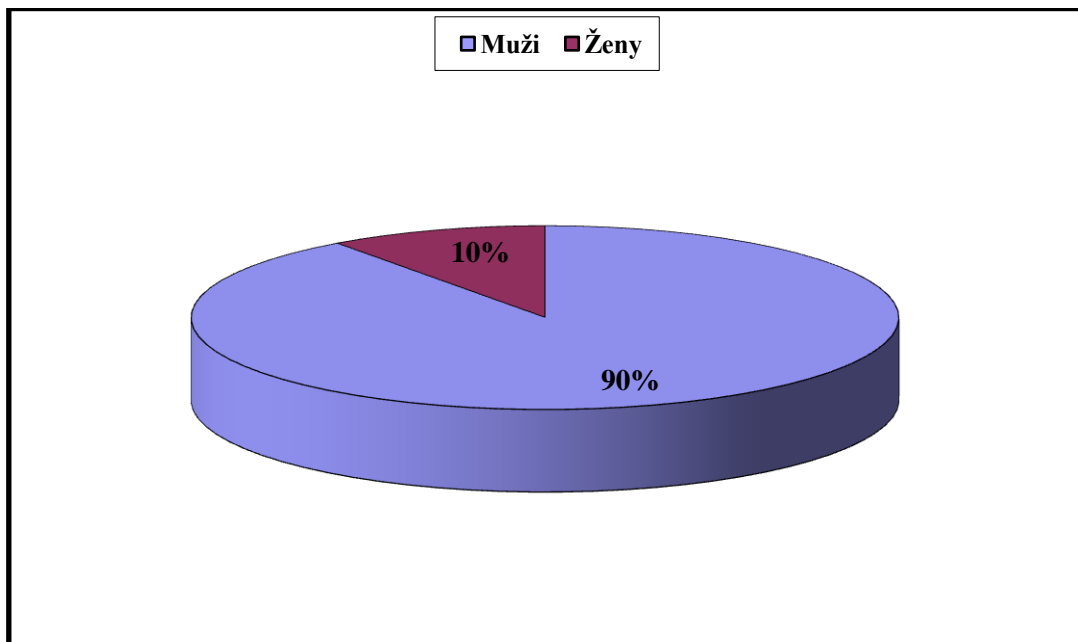
Pro celníky jsou „služební příprava“ a nároky, které na ně klade přínosem jak v profesním, tak i soukromém životě.

5.2 Analýza a interpretace výsledků výzkumu

Výsledky výzkumu jsou řazeny podle pořadí jednotlivých otázek, tak jak jsou řazeny v dotazníku a jsou znázorněny formou grafu.

Otázka č. 1 – Pohlaví

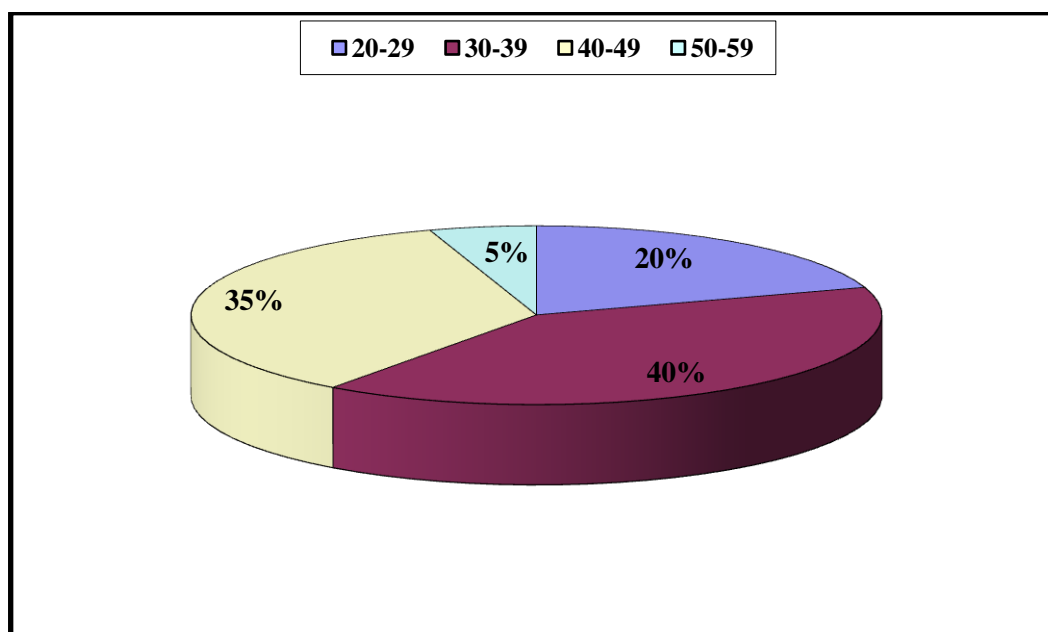
Obrázek č. 1

Z celkového počtu 60 respondentů bylo 54 mužů, tj. 90% a 6 žen, tj. 10%. Což vypovídá i o poměru žen a mužů ve službě u Celní správy ČR.

Otázka č. 2 - Věk

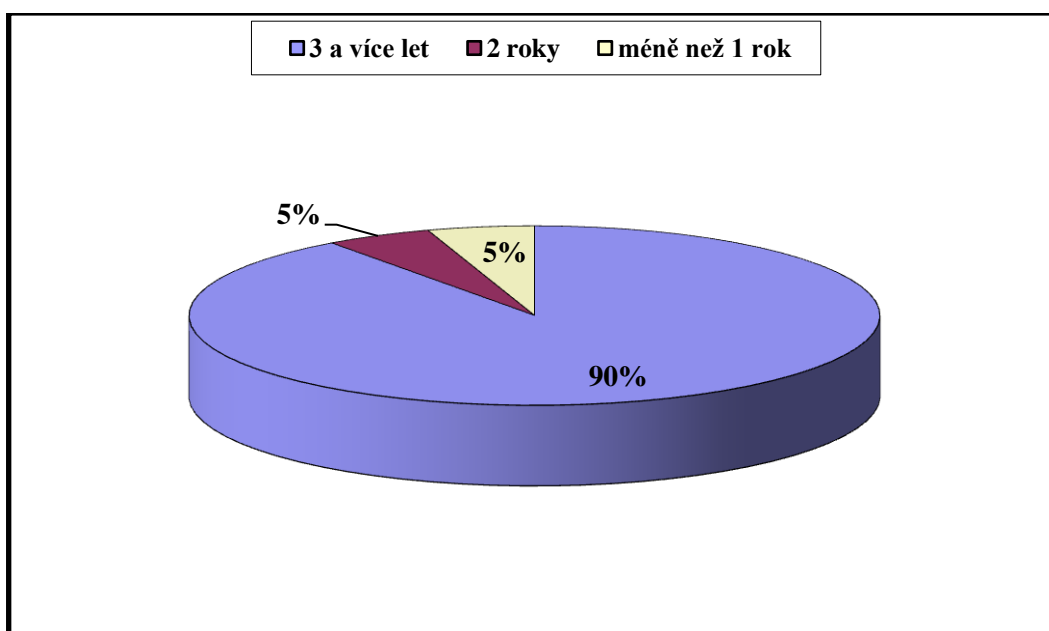
Obrázek č. 2

V celkovém počtu 60 dotazovaných respondentů byly zastoupeny všechny věkové skupiny. Nejvíce zastoupená byla věková skupina 30-39 let v počtu 24 respondentů, tj. 40%. Druhou nejpočetnější pak byla skupina 40-49 let v počtu 21 respondentů, tj. 35%. Dále pak byla věková skupina 20-29 let v počtu 12 respondentů, tj. 20% a věková skupina 50-59 let v počtu 3 respondentů, tj. 5%. Tento výsledek rovněž do jisté míry vypovídá o věkové stratifikaci příslušníků Celní správy ČR.

Otázka č. 3 - Jak dlouho se zúčastňujete výcviků v rámci „služební přípravy“?

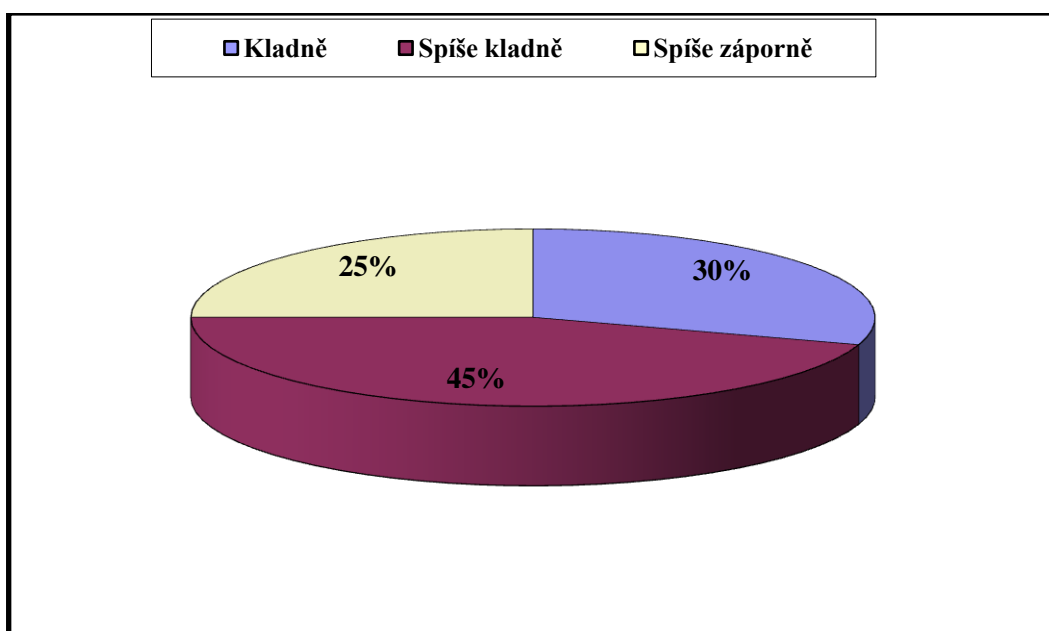
Obrázek č. 3

V celkovém počtu 60 dotazovaných respondentů byly zastoupeny pouze tři skupiny respondentů. Nejvíce zastoupená byla skupina 3 a více let délky účasti v počtu 54 respondentů, tj. 90%. Zbylé dvě skupiny 2 roky a méně než 1 rok účasti, byly zastoupeny stejným poměrem respondentů a to vždy po 3, tj. vždy po 5%.

Otázka č. 4 - Jak hodnotíte „služební přípravu“ jako celek?

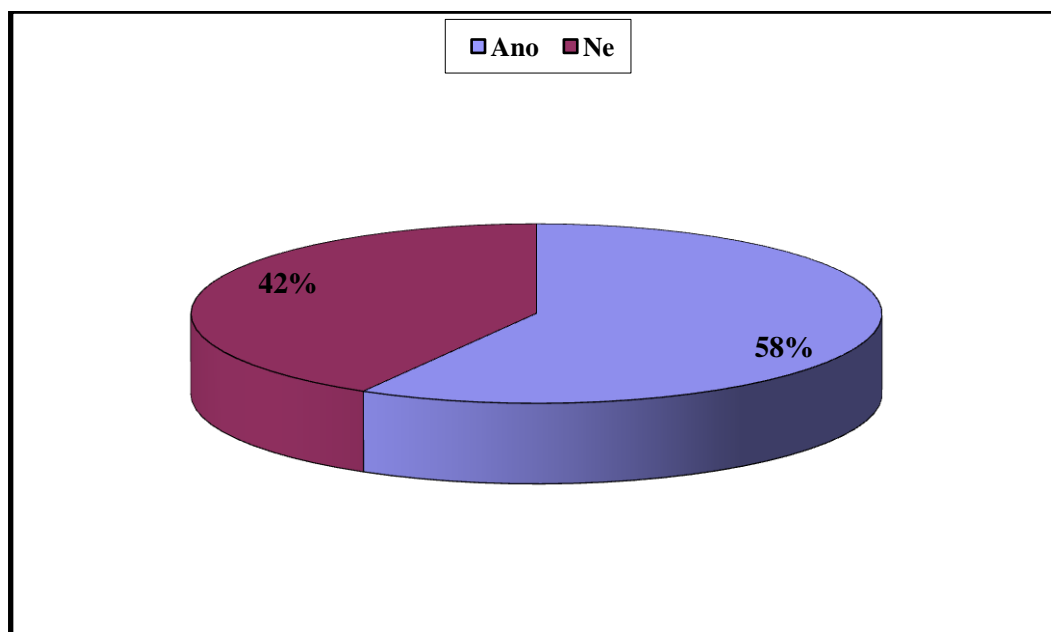
Obrázek č. 4

V celkovém počtu 60 dotazovaných respondentů byly zastoupeny opět pouze tři skupiny respondentů. Nejvíce zastoupená byla skupina respondentů, kteří hodnotí „služební přípravu“ jako celek spíše kladně v počtu 27 respondentů, tj. 45%. Další byla skupina respondentů hodnotících „služební přípravu“ jako celek kladně v počtu 18 respondentů, tj. 30%. Poslední pak byla skupina respondentů hodnotících „služební přípravu“ jako celek spíše záporně v počtu 15 respondentů, tj. 25%.

Otázka č. 5 - Je podle Vás současný systém „služební přípravy“ (po roce 2009) efektivní (správný)?

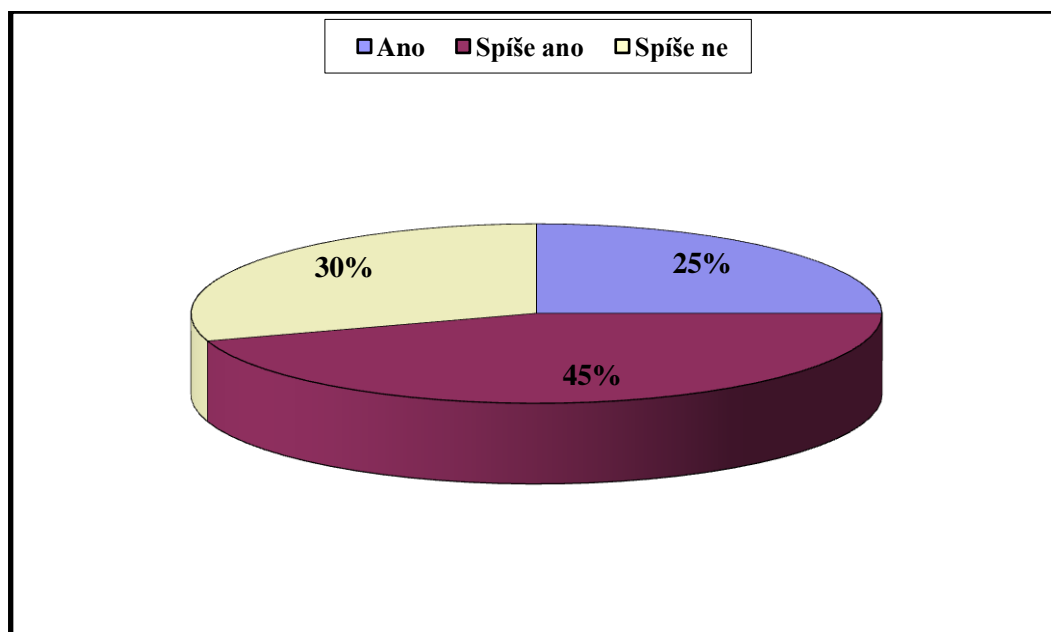
Obrázek č. 5

Z celkového počtu 60 dotazovaných respondentů odpovědělo 35 respondentů na otázku ano, tj. 58% a 25 respondentů odpověděla ne, tj. 42%.

Otázka č. 6 - Je pro Váš výkon služby v Celní správě ČR „služební příprava“ přínosem?

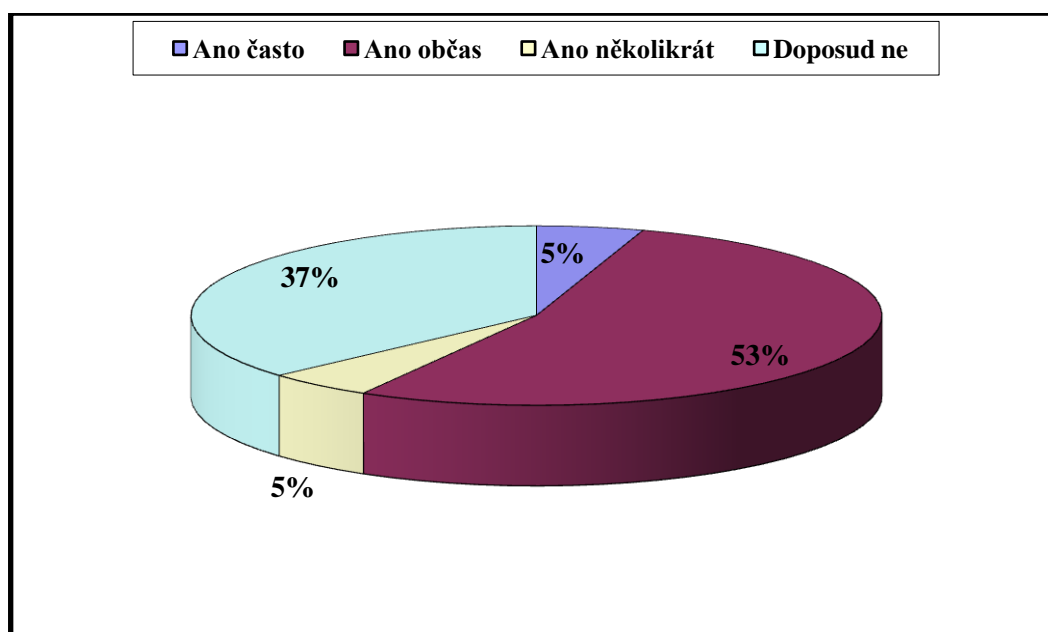
Obrázek č. 6

V celkovém počtu 60 dotazovaných respondentů byly zastoupeny pouze tři skupiny respondentů. Nejvíce zastoupená byla skupina respondentů, kteří odpověděli na otázku spíše ano v počtu 27 respondentů, tj. 45%. Další byla skupina respondentů, kteří odpověděli spíše ne v počtu 18 respondentů, tj. 30%. A poslední byla skupina respondentů s odpovědí ano v počtu 15 respondentů, tj. 25%.

Otázka č. 7 - Uplatňujete během Vašeho výkonu služby znalosti, nebo dovednosti získané při výcvicích v rámci „služební přípravy“?

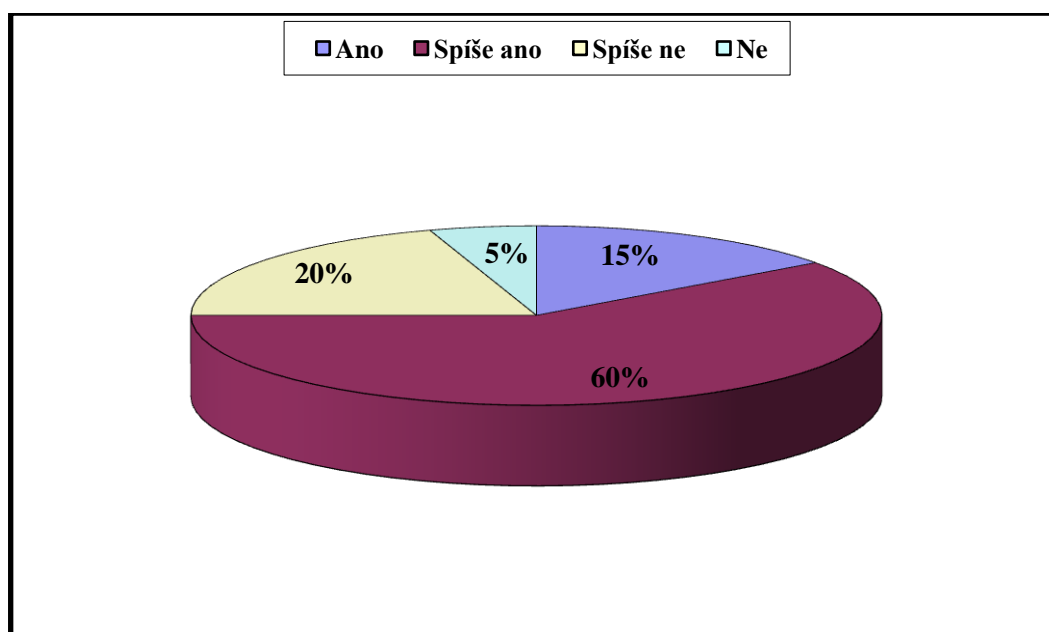
Obrázek č. 7

Na otázku uplatnění znalostí získaných v rámci „služební přípravy“ v podmínkách výkonu služby odpovědělo 32 respondentů, tj. 53% ano občas. Ano často odpověděli 3 respondenti, tj. 5% a stejně tak 3 respondenti, tj. 5% odpověděli ano několikrát. Doposud ne potom odpovědělo 22 respondentů, tj. 37%.

Otázka č. 8 - Je „služební příprava“ pro Vás osobně a Váš osobní život přínosem?

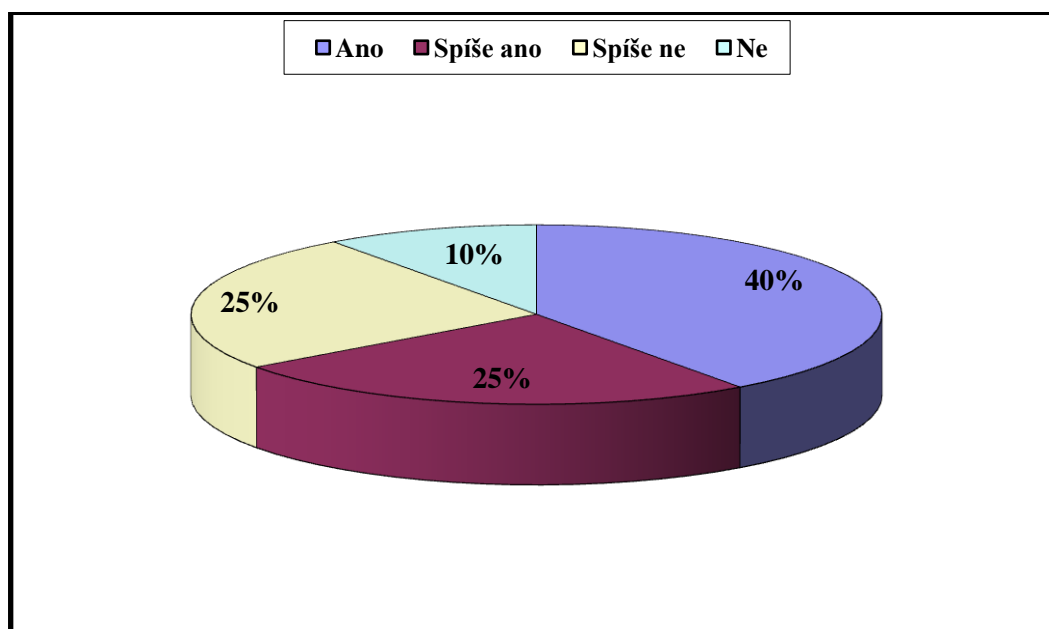
Obrázek č. 8

Na otázku přínosu „služební přípravy“ pro jejich osobní život odpovědělo 36 respondentů, tj. 60% spíše ano. Ano odpovědělo 9 respondentů, tj. 15%. Dále pak 12 respondentů, tj. 20% odpovědělo spíše ne. A ne potom odpověděli 3 respondenti, tj. 5%.

Otázka č. 9 - Motivují Vás nároky, které na Vás klade „služební příprava“ a i různé dovednosti a znalosti, které jste získal (a) v rámci „služební přípravy“ k nějakým volnočasovým aktivitám (např. sportovní a podobné aktivity)?

Obrázek č. 9

„Služební příprava“ a její nároky motivují k volnočasovým aktivitám 24 dotazovaných respondentů, tj. 40%. Spíše motivuje 15 respondentů, tj. 25%, spíše nemotivuje také 15 respondentů, tj. 25%. A vůbec nemotivuje 6 respondentů, tj. 10%.

5.3 Vyhodnocení hypotéz

Hypotéza 1:

Celníci hodnotí „služební přípravu“ jako celek pozitivně a její systém je v současné podobě dle jejich názoru efektivní.

Tato hypotéza se potvrdila. K této hypotéze se vztahovaly odpovědi na otázky č. 4, 5. Na otázku č. 4 (*Jak hodnotíte „služební přípravu“ jako celek?*) odpovědělo kladně a spíše kladně celkem 45 respondentů z 60 dotazovaných, tj. 75%. Spíše záporně pak odpovědělo 15 respondentů z celkem 60 dotazovaných, tj. 25%. Na otázku č. 5 (*Je podle Vás současný systém „služební přípravy“, po roce 2009, efektivní?*) odpovědělo ano 35 dotazovaných respondentů, tj. 58%. Ne pak na tuto otázku odpovědělo 25 respondentů, tj. 42%. Na základě výše uvedených zjištěných údajů, lze tedy tvrdit potvrzení této hypotézy.

H 1: Verifikováno.

Hypotéza 2:

Pro celníky jsou „služební příprava“ a nároky, které na ně klade přínosem jak v profesním, tak i soukromém životě.

Tato hypotéza se rovněž potvrdila. K hypotéze č. 2 se vztahovaly odpovědi na otázky č. 6, 7, 8, 9. Na otázku č. 6 (*Je pro Vás výkon služby v Celní správě ČR „služební příprava“ přínosem?*) odpovědělo ano a spíše ano celkem 42 dotazovaných, tj. celkem 70%. Spíše ne pak na tuto otázku odpovědělo 18 respondentů, tj. 30%. Na otázku č. 7 (*Uplatňujete během Vašeho výkonu služby znalosti, nebo dovednosti získané při výcvicích v rámci „služební přípravy“?*) odpovědělo ano často, ano občas, ano několikrát celkem 38 dotazovaných respondentů, tj. 63%. Dopusud ne pak odpovědělo 22 respondentů, což je 37%. Otázku č. 8 (*Je „služební příprava“ pro Vás osobně a Vás osobní život přínosem?*) zodpovědělo celkem 45 respondentů kladně, tedy ano a spíše ano, tj. celkem 75%. Záporně, tedy spíše ne a ne odpovědělo celkem 15 respondentů, tj. celkem 25%.

Poslední otázku č. 9 (*Motivují Vás nároky, které na Vás klade „služební příprav“ a i různé dovednosti a znalosti, které jste získal/a v rámci „služební přípravy“ k nějakým volnočasovým aktivitám*) odpovědělo kladně, tedy ano a spíše ano celkem 39 dotazovaných respondentů, což činí celkem 65%. Záporně, tedy ne a spíše ne, pak na tuto otázku odpovědělo celkem 21 dotazovaných respondentů, což je celkem 35%.

H 2: Verifikováno.

5.4 Prezentace výsledků výzkumu

Výsledkem provedeného výzkumu je potvrzení obou stanovených hypotéz. Jeho cílem nebylo zjištění věku, pohlaví a délky provádění služební přípravy. Toto byly pouze orientační a ilustrační data. Cílem výzkumu byla zjištění uvedená ve stanovených hypotézách.

I přes relativně jasný procentuální výsledek, který hovoří vždy ve prospěch stanovených hypotéz a víceméně kladné hodnocení služební přípravy dotazovanými respondenty (viz část *„vyhodnocení hypotéz“*). Zůstává stále nemalé procento dotazovaných respondentů, kteří mají postoj spíše záporný. Proto je výsledkem výzkumu i zjištění, že je stále důležité část profesní přípravy, kterou se tato práce zabývá zdokonalovat jak v teoretické a formální rovině, tak zejména v její praktické části, v samotném výcviku služební přípravy. To je důležité i pro autora této práce, který působí jako instruktor služební přípravy.

Závěr

Profesní vzdělávání obecně je velmi důležitou součástí života dospělého člověka a provází jej celým pracovním životem. Stejně tak profesní vzdělávání příslušníků všech bezpečnostních sborů ČR je provází po celou dobu, kdy vykonávají službu v některém z těchto sborů, Celní správu České republiky nevyjímaje. Služební příprava jako část tohoto profesního vzdělávání celníků a její popis je obsažen v teoretické části. Snaží se o nastínění systému vzdělávání celníků v oblasti sebeobrany, taktiky a střelby veřejnosti, která nemá obecně dostatečný přehled o profesním vzdělávání celníků ani o Celní správě České republiky celkově. V teoretické části práce jsou rovněž osobní zkušenosti autora práce z provádění a vedení služební přípravy.

Výzkum, jehož výsledky jsou shrnuty v praktické části této práce, prokázal, že samotní celníci, kteří se účastní služební přípravy, ji z větší části považují za prospěšnou pro svůj profesní i soukromý život. A její současný systém považují za správný a efektivní. Výzkum nicméně rovněž prokázal, že i nemalá část těchto celníků si myslí opak. Toto může být i ovlivněno tím, že část dotazovaných celníků, kteří se výzkumu účastnili, nevykonávají svoji službu na exponovaných místech v terénu, a tudíž se nedostávají do rizikových situací. Tehdy by totiž pravděpodobně byli schopni přesněji a efektivněji zhodnotit prospěšnost pro jejich profesní život. A pro soukromý život považují nároky, které na ně služební příprava klade spíše za obtíž než za přínos. Součástí výzkumu tudíž mohlo být i zjištění, na jakých pozicích dotazovaní respondenti působí a důvod jejich kladného či záporného postoje ke služební přípravě.

I přes výše uvedené však výsledky výzkumu představují důležitý poznatek jak pro odbor celní správy, zabývající se metodickým vedením služební přípravy, tak i pro autora práce, který ve funkci instruktora služební přípravy provádí přímo její výcvik. Výstupem je zejména to, že pro účastníky se celníky je služební příprava přínosem. Nicméně je třeba ji neustále zdokonalovat a motivovat celníky k aktivnějšímu zapojení do jejího provádění. Pro studovaný obor sociální pedagogiky autor práce z výsledku výzkumu vyvozuje poznatek, že jasně stanovený systém, požadavky,

nároky a jejich striktní provádění a dodržování mohou být prospěšné pro profesní i soukromý život jedince i skupiny.

Lze tedy tvrdit, že se podařilo dosáhnout cílů práce a rovněž provést všechny stanovené úkoly.

Resumé

Tématem práce je vzdělávání příslušníků Celní správy ČR (v oblasti sebeobrany, taktiky a střelby). Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část je zahrnuta v kapitolách první až čtvrté. V první kapitole jsou zejména vymezeny základní pojmy týkající se tématu práce, dále pak stručný popis systému vzdělávání v celní správě. Na závěr této kapitoly je uvedena stručná historie služební přípravy v celní správě. Druhá kapitola se zaměřuje na právní rámec služební přípravy včetně zákonů, vnitřních předpisů a metodik celní správy. Kapitola třetí poté popisuje samotné provádění výcviku v jednotlivých disciplínách služební přípravy. Ve čtvrté kapitole je poté rozebráno přezkušování v jednotlivých disciplínách služební přípravy.

V praktické části práce jsou obsaženy cíle výzkumu, kterých by mělo být dosaženo. Stanovení hypotéz, dále pak dotazník a vyhodnocení jednotlivých položek dotazníků. Na závěr praktické části je pak vyhodnocení stanovených hypotéz a prezentace výsledků výzkumu.

Anotace

Tato bakalářská práce podává ucelený pohled na část vzdělávání příslušníků Celní správy České republiky, která se zabývá jejich přípravou v oblasti sebeobran, taktiky a střelby. Cílem práce bylo přiblížení a vysvětlení této problematiky v celém rozsahu, v jakém je prováděna v rámci Celní správy České republiky.

Teoretická část práce je zaměřena na popis základních pojmů, na stručnou historii této oblasti vzdělávání v celní správě a stručný popis systému vzdělávání v celní správě. Dále pak obsahuje vymezení právního a metodického rámce oblasti, již se práce zabývá. Značná část teoretické části práce je zaměřena na popis a vysvětlení jednotlivých disciplín, které jsou v rámci výcviku prováděny. Na závěr teoretické části je pak popsán systém přezkušování v uvedené oblasti profesního vzdělávání celníků.

Praktická část práce zahrnuje kvantitativní výzkum, který byl proveden na předem vybraném vzorku respondentů, kteří se výše uvedené oblasti profesní přípravy účastní. Pro tento výzkum byla zvolena dotazníková metoda, jejíž výsledky jsou rovněž obsaženy v praktické části práce. Cílem tohoto výzkumu bylo zjištění, jak celníci vnímají část jejich profesní přípravy zaměřenou na sebeobranu, taktiku a střelbu. Výsledky zjištěné tímto výzkumem budou nabídnuty příslušnému odboru vedení Celní správy České republiky, který metodicky řídí tuto oblast profesního vzdělávání celníků.

Klíčová slova

Celní správa České republiky, profesní vzdělávání, služební příprava, sebeobrana, taktika, střelba, fyzická příprava, donucovací prostředky, služební zbraň.

Annotation

This thesis presents a comprehensive look at the education section of the Customs Administration of the Czech Republic, which deals with the preparation of self-defense tactics and shooting. The aim was to approach and explanation of this issue in its entirety, in which is conducted under the Customs Administration of the Czech Republic.

The theoretical part is focused on describing the basic concepts, the brief history of education in customs administration and a brief description of the system of education in customs administration. Furthermore, the definition includes legal and methodological framework of the area of the paper deals. Much of the theoretical part is focused on description and explanation of the various disciplines that are in the training conducted. To conclude the theoretical part is the testing system described in the field of vocational training of customs officers.

Practical work includes quantitative research that was conducted on pre-selected sample of respondents who are above the training involved. For this research questionnaire method was chosen, the results are also included in the practical section. The aim of this research was to determine how they perceive customs of their training focused on self-defense tactics and shooting. The results found in this research will be offered to the department leadership Customs Administration of the Czech Republic, which methodically manages the area of vocational training of customs officers.

Keywords

Customs Administration of the Czech Republic, professional education, professional training, self defense, tactics, shooting, physical training, law enforcement agents, duty weapon.

Seznam použité literatury a informačních zdrojů

Právní předpisy, zákon, vyhlášky

1. Zákon č. 13/1993 Sb., *Celní zákon*.
2. Zákon č. 40/2009 Sb., *Trestní zákoník*.
3. Zákon č. 361/2004 Sb., *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*.

Knihy, syntetické práce

4. Adams R. J. *Jak přežít v betonové džungli*. Praha. Armex, 2001, 357 s.
ISBN 80-86244-19-9
5. Holoubek, P. *Taktika boje*. Praha: Naše Vojsko, 2005, 126 s. ISBN 80-206-0760-9.
6. Kraus, B. *Teorie výchovy*. Brno: IMS Brno, 2006.
7. Kraus, B. Sýkora, P. *Sociální pedagogika I*. Brno: IMS Brno, 2009.
8. Kučera, J. Radvan, E. *Vybrané problémy metodologie vědy*. Brno: IMS Brno, 2010.
9. Mazánková, L. *Základy didaktiky*. Brno: IMS Brno, 2006.
10. Náchodský, Z. *Taktika policejní akce*. Praha: Armex, 1993, 233 s.
11. Náchodský, Z. *Učebnice sebeobrany pro každého*. Praha: Futura, 1992, 358 s. ISBN 80-85523-01-09.
12. Radvan, E. Vavřík, M. *Metodika psaní odborného a výzkumného textu v sociálních vědách*. Brno: IMS Brno, 2009.
13. Ryba, J. *Historie a současnost Celní správy české republiky*. Bakalářská práce, Brno: IMS Brno, 2011.

14. Řehoř, A. *Metodologie I*. Brno: IMS Brno, 2009.
15. Sde-Or I. *Krav Maga*. Praha. Naše Vojsko, 2008, 246 s. ISBN 80-206-0689-0
16. Vágnerová, M. *Základy psychologie*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2007, 356 s. ISBN 978-80-246-0841-9.
17. Vízdal, F. *Techniky poznávání osobnosti*. Brno: IMS Brno, 2005.
18. Zapletal, L. *Základní pojmy a kategorie z oblasti pedagogiky*. Brno: IMS Brno, 2003.
19. Závada, F. *Izraelská bojová střelba*. Aš: Warrior, 2008, 194 s. ISBN 978-80-254-1694-5.

Časopisy

20. Veselý, R. *Struktura tréninkové jednotky*. Praha: časopis A-Report 3/2010.
21. časopis Clo-Douane 5/2009, Praha.
22. časopis Policista. 6/2007, Praha

Informace z internetu

13. http://www.lidovky.cz/ve-vojtanove-pobodal-trhovec-celnika-dst-/ln_domov.asp?c=A080131_151457_ln_domov_nev
14. <http://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/stejnokroje-a-oznaceni-celnispravy.aspx>
15. http://commons.wikimedia.org/wiki/File:J%C3%ADlovi%C5%A1t%C4%9B,__V%C5%A1enorsk%C3%A1,_celn%C3%AD_%C5%A1kola.jpg

Přílohy

Seznam příloh

1. Výcvik v rámci fyzické přípravy „klik vzpor ležmo“ (archiv autora).
2. Výcvik sebeobrany za použití tzv. „odražeče“ (archiv autora).
3. Výcvik použití donucovacích prostředků za použití didaktických pomůcek: „cvičného teleskopického obušku“ a „odražeče“ (archiv autora).
4. Výcvik použití donucovacích prostředků: teleskopický obušek a hrozba namířenou zbraní (archiv autora).
5. + 6. Návčik taktiky služebního úkonu „kontrola dopravního prostředku“ (archiv autora).
7. Návčik taktiky zákroku proti ozbrojené a agresivní osobě za použití cvičných zbraní (archiv autora).
8. Návčik taktiky služebního úkonu „kontrola provozovny“ (archiv autora).
9. Suchý návčik se zbraní „střelecký postoj, držení zbraně, napíchnutí na cíl“ včetně správnost provedení instruktorem (archiv autora).
10. Ostré cvičné střelby „střelecká sebeobrana jednotlivce“ (archiv autora).
11. Ostré cvičné střelby „záměna zbraně dlouhá/krátká“ (archiv autora).
12. Ostré cvičné střelby „střelba za pohybu“ (archiv autora).
13. Ostré cvičné střelby „ukázka správného provedení cvičení instruktory“ (archiv autora).
14. Výzkumný dotazník

Příloha č. 1

Příloha č. 2

Příloha č. 3

Příloha č. 4

Příloha č. 5

Příloha č. 6

Příloha č. 7

Příloha č. 8

Příloha č. 9

Příloha č. 10

Příloha č. 11

Příloha č. 12

Výzkumný dotazník

Dobrý den, jmenuji se Petr Novák a jsem studentem 3. ročníku bakalářského studia, studijní obor Sociální pedagogika na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně a Institutu mezioborových studií v Brně. Tento dotazník je vypracováván v souvislosti s bakalářskou prací „Vzdělávání příslušníků Celní správy ČR (v oblasti sebeobrany, taktiky a střelby)“. Součástí této práce je sociologický výzkum, který je zaměřen na oblast služební přípravy v Celní správě ČR. Prosím Vás tedy o vyplnění níže uvedených otázek. Dotazník je zcela anonymní a veškeré získané údaje budou použity jen pro účely mé bakalářské práce. Vybranou odpověď prosím **označte křížkem**.

Děkuji Vám Petr Novák

DOTAZNÍK

1. Pohlaví

žena

muž

2. Věk

20 – 29

30 – 39

40 – 49

50 – 59

3. Jak dlouho se zúčastňujete výcviků v rámci „služební přípravy“?

3 a více let

2 roky

1 rok

méně než 1 rok

4. Jak hodnotíte „služební přípravu“ jako celek?

kladně

spíše kladně

spíše záporně

záporně

5. Je podle Vás současný systém „služební přípravy“ (po roce 2009) efektivní (správný)?

ano

ne

6. Je pro Váš výkon služby v Celní správě ČR „služební příprava“ přínosem?

ano

spíše ano

spíše ne

ne

7. Uplatňujete během Vašeho výkonu služby znalosti nebo dovednosti získané při výcvicích v rámci „služební přípravy“?

ano často ano občas ano několikrát doposud ne

8. Je „služební příprava“ pro Vás osobně a Váš osobní život přínosem?

ano spíše ano spíše ne ne

9. Motivují Vás nároky, které na Vás klade „služební příprava“ a i různé dovednosti a znalosti, které jste získal (a) v rámci „služební přípravy“ k nějakým volnočasovým aktivitám (např. sportovní a podobné aktivity)?

ano spíše ano spíše ne ne